

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Skolens muligheter til å fremme leselyst

The school's impact on pupils' reading desire

Kandidatnummer: 191

GBPEL412

FLKI/ Institutt for språk, litteratur, matematikk og tolking

Veileder: Cecilie Andreassen

Innleveringsdato: 3.juni 2019

Antall ord: 9880

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 10.

Abstract

Reading desire, or the lack of it, comes as a result of various factors. The purpose of this bachelor thesis is to reveal some of the factors that might equip the school and its teachers in helping their pupils gain a desire for reading. I have read literature from various authors and theoreticians, to find theory and research on the subject.

By using a qualitative approach, I have tried to grasp what the teachers themselves find as important factors regarding their pupils' desire to read. After analyzing the information, I tried to see it in the light of theory on the subject. I compared theory and findings from the interviews, with the goal of finding some factors that are important, hence should be recognized when working with reading education. Regarding motivation for reading, I found that decoding, reading comprehension, intrinsic motivation, self-belief and mastery experiences are important inner factors that affects the motivation for reading. External factors I found that affected the desire to read are the school library, the children's opportunity to select a book for themselves, talk about books and be surrounded by literature.

Innhold

1.1 Hvorfor har jeg valgt dette temaet?	4
1.2 Problemstilling med avgrensinger	4
1.3 Oppbygning av oppgaven	6
2.0 Teori	7
2.1 Motivasjon	7
2.1.1 Leseforståelse og avkoding	7
2.1.2 Tre grunner for mangel på motivasjon for lesing	8
2.2 Skolens muligheter til å fremme leselyst	9
2.2.1 Kultur for lesing	9
2.2.2 Skolebibliotek	9
2.2.3 Leseprosjekter	10
2.3 Lærerens muligheter til å fremme leselyst	11
2.3.1 Valg av bok	11
2.3.2 Høytlesing	11
2.3.3 Boksamtaler	11
3.0 Metode	13
3.1 Valg av metode	13
3.2 Kvalitativt intervju	13
3.3 Utvalg av informanter	14
3.4 Gjennomføring av datainnsamling	14
3.5 Validitet/ reliabilitet	15
3.5.1 Reliabilitet	15
3.5.2 Validitet	15
3.6 Etiske og juridiske hensyn	16
4.0 Funn	18
4.1 Presentasjon av funn	18

4.1.1 Motivasjon.....	18
4.1.2 Skolebibliotek	19
4.1.4 Leseprosjekter	20
4.1.3 Valg av bøker	20
4.1.5 Lesing for fornøyelsen på skolen.....	21
4.1.6 Boksamtaler	23
4.2 Oppsummering av funn.....	23
5.0 Drøfting.....	24
5.1 Motivasjon	24
5.2 Skolens muligheter til å fremme leselyst.....	25
5.2.1 Skolebibliotek	25
5.2.2 Leseprosjekter	26
5.3 Lærerens muligheter for å fremme leselyst	26
5.3.1 Valg av bøker	26
5.3.2 Lesing for fornøyelsen på skolen.....	27
5.3.3 Boksamtaler.....	28
6. 0 Avslutning	29
7.0 Litteraturliste	30
8.0 Vedlegg.....	32
Vedlegg 1: Informasjonsskriv	32
Vedlegg 2: Transkripsjon 1, Kari	38
Vedlegg 3: Transkripsjon 2, Lene	44
Vedlegg 4: Transkripsjon 3, Janne	48

1.0 Innledning

1.1 Hvorfor har jeg valgt dette temaet?

Lesing er fundamentalt i dagens samfunn. Vi er avhengige av å kunne lese for å fungere i helt hverdagslige situasjoner. Vi leser busstabeller, så vel som formelle dokumenter. De fleste bruker også en hel del skrift i kommunikasjon med andre; vi tekster hverandre i stedet for å ringe, og utveksler e-mailer i stedet for å møtes. Alt dette krever i større eller mindre grad leseferdigheter. Selve kunnskapsinnlæringen i skolen krever også evnen til å lese.

En del av skolens samfunnsmandat er å utdanne demokratiske medborgere (Kunnskapsdepartementet, 2008). Gjennom lesing av relevante bøker og tekster vil elevene kunne tilegne seg kunnskap om samfunnet vi lever i, andre styringssett, mennesker, historien, nyheter, osv. Dette er nyttig kunnskap, men også essensielt for å delta i et demokratisk samfunn (Phil, 2018, s.28). I tillegg får man gjennom litteratur, øving i å sette seg inn i andres situasjoner.

Vi opparbeider oss empati og medfølelse for andre (Stokke, 2018, s. 256). Empati er viktig for å forstå mennesker rundt oss, noe som kan sies å gjøre empati til et meget viktig element i det å være en god medborger (Håland, 2018, s.53).

Med bakgrunn i lesingens verdi, både for individet og samfunnet, finner jeg det urovekkende når jeg opplever elever med motstand mot lesing. Tidligere har jeg observert ulike holdninger til lesing blant elever, der noen elever er særdeles krevende å motivere til å lese, hvor andre elsker å lese, og sniker seg til å lese så ofte de kan. Ikke bare har disse elevene et enormt fortrinn når det gjelder kunnskapsinnlæring, men de har også en underholdningsplattform med stor verdi for selvutvikling. Som kommende lærer ønsket jeg derfor å undersøke hvordan lærere og skolen kan bidra til leselyst blant elevene.

1.2 Problemstilling med avgrensinger

I min forskningsoppgave har jeg valgt følgende problemstilling:

Hvordan påvirkes leselysten, og hva kan skolen og læreren gjøre for å skape, eller opprettholde, leselyst hos elevene?

Astrid Roe forklarer leselyst slik: «Leselyst handler om at vi gleder oss til å få tid til å lese, at vi ikke klarer å slippe taket i teksten fordi den gir oss gode eller sterke opplevelser» (2014, s.39). Lesing kan kategoriseres i to lese måter; efferent og estetisk lesing. Når man leser for å trekke informasjon ut av teksten, for å lære, kalles det efferent lesing. Når man leser for å oppleve, sanse, og kjenne, leser man estetisk. Disse to lese måtene trenger ikke å stå som

kontraster, de kan begge være involvert i lesingen i større eller mindre grad (Ulland & Håland, 2014, s. 246). Ut fra Roe sin definisjon på leselyst, kan man si at det er den estetiske lese måten som er viktigst for leselysten.

Oppgaven vil dermed ta for seg hvordan leselysten påvirkes, samt tiltak og metoder lærer og skole kan ta i bruk for å skape en god lese kultur, som kan hjelpe elevene til å finne leselysten.

Lesing krever avanserte tankeprosesser, og disse krever konsentrasjon, oppmerksomhet og hukommelse (Roe, 2014, s.24). Lesekompetanse innebærer blant annet å kunne reflektere, finne mening og samhandle med skreven tekst. Ordavkodning, lese hastighet og lese flyt er grunnleggende for dette, samt faktorer som forkunnskaper, kjennskap til og bruk av lesestrategier og evnen til å overvåke egen leseprosess er (Roe, 2014, s.22). Som i alle læringsprosesser spiller faktorer som selvtillit, utholdenhet og evnen til å reflektere over egen læring, en viktig rolle. I tillegg spiller ytre faktorer som lyd, lys, temperatur og fysisk bekvemmelighet en rolle for lesingen i den aktuelle situasjonen (Roe, 2014, s.22). På grunn av oppgavens omfang, vil det ikke være mulig å undersøke alle disse faktorene, men det er viktig å være oppmerksom på kompleksiteten i lesing.

I Formålsparagrafen for norskfaget står følgende: «Faget bygger på et tekstbegrep som inkluderer muntlige, skriftlige og sammensatte tekster, der skrift, lyd og bilder spiller sammen. Elevene skal lære å orientere seg i mangfoldet av tekster, og faget skal gi rom for både opplevelse og refleksjon» (Utdanningsdirektoratet, 2013). Dette krever at elevene skal bli kjent med tekster som ikke bare er rent skriftlige. Slike tekster innebærer blant annet digitale spill. Spill kan ha en narrativ oppbygning, noe som også gjør at delmålene i spillet kan føles viktigere, da det er en del av en større helhet. Altså kan fortellingen være en viktig motiverende del av spillet (Guanio-Uluru, 2018, s. 197-198). Digitale spill er veldig populært blant mange barn. På grunn av oppgavens omfang, vil jeg ikke gå særlig inn på ulike sjangre og typer tekst, men jeg vil poengtere at lesing på skolen også burde innebære ulike sjangre og typer tekst, slik som det utvidede tekstbegrepet antyder.

Studier viser at lese motivasjonen ser ut til å gå ned i løpet av mellomtrinnet. På 4.trinn rapporterer generelt elever at de synes lesing er gøy, mens på 8.trinn synes de lesing er kjedelig (Guthrie, 2008, s. 111). På bakgrunn av dette vil oppgaven først og fremst ta utgangspunkt i elever på mellomtrinnet, for å finne ut hva man kan gjøre for å opprettholde leselysten de opplever på 4.trinn.

1.3 Oppbygning av oppgaven

Det er viktig å understreke at denne oppgaven kun vil belyse visse element i arbeid med leselyst. Leselyst er et komplekst tema, og det ville ikke vært mulig å rekke over alt i en oppgave av denne størrelsen.

Først vil det bli presentert relevant teori om tema. Teorien er delt inn i tre hovedkategorier; «motivasjon», «skolens muligheter til å fremme leselyst» og «lærerens muligheter til å fremme leselyst». Motivasjonskapittelet har til hensikt å gi en forståelse av hva det er som driver elevene, og hvilke faktorer som kan spille inn i mangelen på leselysten. I kapittelet «skolens muligheter til å fremme leselyst», ønsker jeg å få frem hva skolen som helhet kan gjøre for å støtte elevene i utviklingen av leselysten. I det siste kapittelet, «lærerens muligheter til å fremme leselyst», tar jeg opp noen fremgangsmåter og metoder læreren kan ta i bruk for å fremme elevenes leselyst.

Videre vil jeg presentere mitt valg av metode i oppgaven. Her vil jeg også diskutere reliabilitet og validitet, samt etiske betraktninger. Videre vil jeg presentere funn. Etter at funnene er presentert, vil jeg analysere og drøfte funnene opp mot teorien. Funnene og drøftingen vil være presentert i kategorier som samsvarer med kategoriene som er brukt i teorien. Kun underkategorien «kultur for lesing» er ikke en egen kategori under «funn» og «drøfting», da dette temaet går igjen, og blir integrert i de andre kategoriene. Dessuten har kategorien «motivasjon» ingen underkategorier i hverken «funn» eller «drøfting». Til slutt vil jeg oppsummere mine funn i en avslutning.

2.0 Teori

For å kunne fremme leselyst blant elever, er det grunnleggende å forstå hva som kan føre til mangelen på leselyst. Jeg vil derfor i dette kapittelet først ta for meg motivasjon, og mangelen på motivasjon for lesing. Deretter vil jeg se på noen elementer ved omstendighetene rundt lesingen som kan påvirke arbeidet med å fremme leselyst. Til slutt vil jeg se på metoder og fremgangsmåter læreren har til rådighet for å hjelpe elevene med å opprettholde, eller finne leselysten.

2.1 Motivasjon

«Motivasjon kan betraktes som en tilstand som forårsaker aktivitet hos individet, styrer aktiviteten i bestemte retninger og holder den ved like» (Lillejord, Manger & Nordahl, 2013, s. 143). Motivasjon handler om drivkraften, eller mangelen på drivkraft man har for ulike oppgaver eller handlinger. Motivasjonen vil ligge til grunn for de valgene man tar (Lillejord m.fl., 2013, s. 143).

Har man en ytre motivasjon for å lese, der ytre faktorer påvirker om man leser eller ikke, vil man ifølge en rekke studier lese mindre. Disse ytre faktorene kan være en form for belønning, som karakterer eller anerkjennelse fra læreren. I tillegg til mest sannsynlig å lese mindre, vil man også lese på et mer overfladisk nivå (Guthrie, 2008, s.2). Hvis leselyst handler om en indre lyst, en trang til å lese, innebærer dette motivasjon for lesing. Har man denne motivasjonen, vil man trolig også lese mye mer (Guthrie, 2008, s. 2). Leselysten vil være styrt av en indre motivasjon, en indre drivkraft, som igjen vil kunne skape glede (Guthrie, 2008, s. 2).

2.1.1 Leseforståelse og avkoding

Opplevelsen av forståelse og mestringfølelse vil påvirke lesegleden. Disse faktorene gir driv til å lese (Guthrie, 2008, s. 14). I tillegg spiller avkodingsferdigheter en stor rolle. Avkoding handler om den tekniske delen av lesingen. Avkoding kan defineres som omkoding av symboler til noe lydlig, og at man gjennom dette får «adgang til ordets mening». Altså omgjøres grafemer til fonemer (Kulbrandstad, 2018, s. 35). For at man skal kunne forstå det man leser, er det viktig at avkodingen er tilnærmet automatisert, slik at man ikke bruker for mye energi på selve avkodingen (Kulbrandstad, 2018, s. 45). Leseforståelsen handler om mer enn å avkode, den krever også konsentrasjon og oppmerksomhet, og man prøver å finne mening i det man leser (Roe, 2014, s.24). Det kan være at teksten sier noe direkte, men ofte må vi dra inn våre egne erfaringer og tanker, og ved å sette dette opp mot tekstens innhold–finne meningen (Roe, 2014, s. 24). Ikke bare handler leseforståelsen om å finne mening, men

også om å konstruere mening i det man leser (Kulbrandstad, 2018, s.46). Gjennom bruk av bakgrunnskunnskaper må man «lese mellom linjene», og slik finne mening også i det som ikke står direkte i teksten. Vi dikter, eller forestiller oss hvordan noe er, og skaper på denne måten en sammenheng i det vi leser. Dette er noe av det som gjør lesing spennende (Lundeberg & Herrlin, s. 17). Det er mye å si om leseforståelse, men med tanke på oppgavens størrelse, vil vi ikke gå dypere inn på dette.

2.1.2 Tre grunner for mangel på motivasjon for lesing

Det finnes ulike grunner for mangelen på leselyst, og Guthrie (2008) presenterer i *Engaging Adolescents in Reading*, tre hovedårsaker til at elever ikke liker å lese. Han deler elevene inn i tre grupper; 1) Resistance to reading, 2) extrinsically motivated, og 3) lowest achieving. For å kunne hjelpe elevene med å få leselyst, er det svært hjelpsomt å forstå hvorfor de ikke liker å lese. På bakgrunn av dette skal vi nå se på Guthries inndeling av elever som ikke liker å lese.

Den første gruppa, *resistance to reading*, som vi på norsk kan kalle elever med motstand til lesing. Disse elevene kan lese, men de ser ikke relevansen mellom tekster og den verden de lever i, eller dem selv. De klarer ikke se koplinger mellom informasjon de tidligere har fått, og den nye informasjonen de innhenter. Mangelen på relevans og mening gjør at de mister motivasjonen for lesing (Guthrie, 2008, s. 12-13).

Extrinsically motivated pupils kan forstås som elever drevet av ytre motivasjonsfaktorer. Disse elevene har, ifølge Guthrie (2008, s.13), ingen interesse for skoletemaer, og har dermed ikke motivasjon for lesing i seg selv. De har ikke problemer med lesing eller leseforståelsen. De leser det de må på skolen, men er drevet av ytre motivasjonsfaktorer. Disse elevene får gjerne greie karakterer, men mangelen på indre motivasjon gjør det vanskelig å nå høy måloppnåelse (Guthrie, 2008, s.13).

Den tredje gruppen, *lowest achieving pupils*; elever med lav måloppnåelse, liker ikke å lese på grunn lav mestringsfølelse og mestringsstro, som kommer av deres lave leseferdigheter. Disse elevene strever med avkodingen, og har problemer med å gjenkjenne ord. Lesingen krever derfor mye av elevene, og det blir vanskelig å få med seg innholdet i det de leser. Når de ikke forstår innholdet i teksten, blir motivasjonen for lesing lav, og de opplever ikke mestringsfølelse (Guthrie, 2008, s.14).

Mestringsfølelse avler mestringstro – å ha tro på egne evner (Kvvello, 2011, s. 164).

Mestringstro er viktig for motivasjonen, og dermed er det viktig at barna opplever mestringsfølelse når de leser. Det er viktig at de får oppleve dette ved å lese bøker og tekster på deres nivå (Yudowitch, Henry & Guthrie, 2008, s. 66).

Elevene begynner på mellomtrinnet å definere seg selv som lesere, eller ikke-lesere. I denne alderen er det sosiale fellesskapet viktig for elevene, en kultur for lesing i gruppa kan være avgjørende for om leselysten beholdes, eller økes. Leselyst kan dermed også være et resultat av sosial motivasjon (Antonio & Guthrie, 2008, s. 49).

2.2 Skolens muligheter til å fremme leselyst

2.2.1 Kultur for lesing

Kultur for lesing handler om at man gjennom det fysiske miljøet og holdninger skaper et miljø hvor lesing er verdsatt. Det kreves holdninger om at lesing er viktig, og vi må lære elevene å snakke om det de leser (Tønnessen, 2007, s.52). Omgivelsene rundt oss kan skape et inntrykk av hva som er viktig (Tønnesen, 2007, s. 55). Alt fra bøker i hyller i klasserommet, leseomtaler fra elever på veggene, bokutstillinger av de nyeste bøkene lett synlig på skolebiblioteket eller i klasserommet og plakater av bøker og forfattere vil kunne bidra til å skape et klasserom med kultur for lesing.

Elevene må få muligheten til å utforske, kjenne til, og oppleve litteratur ved å være omgitt av den (Tønnesen, 2007, s. 55). Utstillinger av bøker, plakater, eller andre kreative innslag, gjerne produsert av elevene, kan være gode formidlingsarenaer for litteratur, samt vekke interesse og nysgjerrighet blant forbipasserende (Lillesvangstu & Tønnesen, 2007, s. 153). Ved å gi elevene inspirasjon, tid til lesing, og kunnskap om nye bøker, vil elevene oftere formidle bøker til hverandre, og samtale sammen om bøkene de har lest, også utenfor klasserommet (Tønnesen, 2007, s. 55).

2.2.2 Skolebibliotek

Ifølge Opplæringsloven §9-2 skal alle elever ha tilgang til skolebibliotek. I gode skolebibliotek har elevene tilgang til et bredt utvalg litteratur, og denne litteraturen blir også formidlet til elevene. Hjellup (2018, s. 140) presenterer i *Skolebiblioteket* noen grunnleggende prinsipper for organiseringen av skolebiblioteket. Hun presiserer at det er fremsiden på bøkene som gjør dem interessante, og at bøkene derfor burde stå med fremsiden ut, og slik trigge leselysten. Leselysten kan også bli trigget av plakater, bilder, kosedyr og bokutstillinger (2018, s.140). For at elevene lett skal kunne manøvrere seg i bokhyllene, må bøkene være logisk inndelt for barn (2018, s.143- 144).

Ifølge forskning, verdsetter elevene at biblioteket skiller seg ut som en uformell læringsarena, der klasserommet kan være forbundet med evaluering og kontroll (Phil, 2018, s.27). Elevenes trivsel i skolebiblioteket er viktig, og rommet krever derfor koselige leseplasser, ryddighet og en rolig atmosfære (Hjellup, 2018, s. 140). Sofaer og lesestoler i ulike former kan invitere til lesing (Lillesvangstu & Tønnesen, 2007, s. 150).

Skolebiblioteket bidrar til å øke leseglad og leseglede. Det er på skolebiblioteket at mesteparten av skolens litteratur befinner seg, noe som gjør at kvaliteten på biblioteket påvirker elevenes utvalg, og dermed også deres mulighet til å finne bøker de interesserer seg for (Lillesvangstu & Tønnesen, 2007, s. 150). Tilgang til litteratur og muligheten til å velge bok selv, samt veiledning til dette, er med på å øke lesegladen, og dermed lesegladen (Phil, 2018, s. 21). Elevene burde få hjelp til å finne bøker innenfor deres interessefelt (Phil, 2018, s. 33). Skolebiblioteket kan på mange måter fungere som en representant for lesekulturen på skolen (Lillesvangstu & Tønnesen, 2007, s. 150).

2.2.3 Leseprosjekter

Leseprosjekter som inkluderer hele skolen, kan være med å skape en felles lesekultur på tvers av trinn. Lærerne kan jobbe kollektivt, og sammen skape et godt leseprosjekt. Prosjektene kan ha en varighet på et par uker, og gjerne en gang hvert semester. Slike leseprosjekt må være gjennomtenkt. De gir mulighet til å presentere elevene for en rekke ulike sjangrer og bøker, og på denne måten både inspirere elevene og åpne øynene for ulik litteratur (Hjellup, 2018, s. 164- 165). En måte å gjøre det på er å lage faste planer for leseprosjektene, og på denne måten sikre at elevene i løpet av skoletiden har vært igjennom en rekke ulike prosjekter (Hjellup, 2018, s. 90).

I tillegg til de litt større leseprosjektene, vil en månedlig litteratursamling med hele skolen være godt for skolens lesekultur. En slik samling kan arrangeres av de ulike klassene på rundgang, og elevene kan formidle sine yndlingsbøker på ulike måter. Bøkene kan formidles gjennom skuespill, eller beretninger fra elevene, eventuelt kan elevene lese utsnitt av bøkene de syntes var bra. Det finnes mange måter å gjennomføre en slik samling på, uansett skapes det et fellesskap om lesing på tvers av trinn og grupper, noe som bygger opp rundt lesekulturen på skolen (Hjellup, 2018, s. 90).

2.3 Lærerens muligheter til å fremme leselyst

2.3.1 Valg av bok

Ei selvvalgt bok vil ha en motiverende kraft, da eleven selv har oppfattet boka som tiltrekkende (Phil, 2018, s. 26). I tillegg blir elevene generelt mer engasjerte om de får delta i beslutningsprosesser (Guthrie, 2008, s. 9). Forskning viser at det å la elevene få lese ei selvvalgt bok på skolen også er med på å utvikle leseglede (Phil, 2018, s.21). Det kreves imidlertid at elevene har et godt utvalg bøker å velge mellom, slik at de kan finne bøker de har lyst å lese i. Å få velge bok selv hjelper i tillegg eleven å bli selvstendig, noe som har overføringsverdi til valg utenfor skolen (Guthrie, 2008, s.8).

Om elevene ikke ser hensikten ved å lese, vil det være vanskelig å overbevise dem om at det er noe de trenger videre i livet, og det vil i alle fall ikke gi leselyst (Roe, 2014, s. 137). Får elevene lese noe fra deres interessefelt, kan det føre til at de også ser en hensikt.

En annen komponent er at elevene må få snakke om bøkene de leser, så vel som opplevelsene de sitter med etter lesingen (Phil, 2018, s.21).

2.3.2 Høytlesing

Høytlesing for klassen kan skape en felles leseopplevelse. For noen elever vil høytlesingsboka gi dem tilgang til ei bok som de ikke hadde lest alene, og for andre gir det mulighet for refleksjon i møte med medstudenters reaksjoner, refleksjoner og tanker om boka (Tønnessen, 2007, s. 49). Alle elevene får tilgang til den samme tekstopplevelsen. Litteraturen kan la oss møte temaer og problemstillinger vi kanskje ikke møter ellers, og gjennom høytlesingen kan alle elevene få tilgang til dette. Høytlesing kan være viktig også for klassen, da den gir elevene felles referanser og opplevelser, og dermed kan være samlende for klassen (Håland & Ulland, 2014, s. 256).

Ved at læreren velger bøker, vil elevene muligens møte tekster de selv ikke vil valgt ut. Læreren blir en kulturformidler, og må velge tekster på vegne av kultur og læreplan, og dermed også formidle tekster en selv ikke nødvendigvis liker (Håland & Ulland, 2014, s.258).

2.3.3 Boksamtaler

Litteratursamtaler

Ulike former for litteratursamtaler kan hjelpe med å utvikle elevenes leseforståelse (Tønnesen, 2007, s.52). Det finnes en hel del ulike former for samtale om litteratur, og de kan være gode metoder for å hjelpe elevene å forstå teksten, utforske den, og gå i dybden på det de leser. Gjennom samtalen kan læreren stille spørsmål som drar elevenes personlige

erfaringer og holdninger inn i samtalen, samt få dem til å tenke over det de leser og reflektere. Det er også essensielt at læreren stiller spørsmål som kan aktualisere temaet til virkeligheten, og dermed øve på å overføre litteraturens tema og handling til noe aktuelt og relevant i eller rundt elevenes virkelige liv (Tønnessen, 2007, s. 54).

Spørsmålene læreren stiller i samtalen må være autentiske, elevene skal ikke få en følelse av at det finnes et bestemt svar, men spørsmålene skal være åpne og kreve resonnement eller forklaring. Læreren skal ikke sitte med svarene, men oppmuntre og hjelpe elevene å utforske. Opptak av elevenes kommentarer, i form av å gjenta høyt hva som ble sagt, eller skrive det ned, og jobbe videre med det, vil vise elevene at deres innspill er verdsatt. Ved å jobbe videre med innspillene viser man at man høy verdsetting, man tar innspillene på alvor, noe som vil føles positivt for eleven, og oppmuntre til deltakelse (Tønnessen, 2007, s.53).

Lesegledens smitteeffekt

Samtaler om bøker der elevene forteller entusiastisk om bøkene de har lest, eller leser, kan ha en «smittende» effekt på andre elever, som da gjerne og vil ønske å lese denne boka. Elever, og særlig de med høy sosial status, kan påvirke til leselyst (Tønnesen, 2007, s.55). I en spørreundersøkelse gjort av Tønnesen (2007, s. 57), ble elevene spurt om deres yndlingsbok, og hva som fikk dem til å lese den. Den største gruppa, på 24 prosent av elevene, oppga at de hadde fått den anbefalt av en kamerat. Det var flere som hadde oppga grunnene «annet», «hadde den hjemme» og «fikk den som gave», enn de som oppga at de hadde fått den anbefalt av en lærer, som var henholdsvis 17 prosent.

3.0 Metode

3.1 Valg av metode

Når man skal forske, må man velge hva slags metode, hva slags forskningsteknikk, man vil ta i bruk (Krumsvik, 2015, s. 22). Vi har både kvalitativ og kvantitativ metode i forskning. Den ene utelukker ikke den andre, så en kan altså bruke begge metodene i en forskningsundersøkelse (Christoffersen og Johannessen, 2012, s.17). Man kan si at kvantitativ forskningsdesign kartlegger at noe skjer, men kvalitative ser på hvorfor det skjer (Krumsvik, 2015, s. 27).

I min oppgave har jeg valgt å bruke kvalitativ metode. Når man velger metode, er det viktig at man tenker på hva som vil egne seg best med tanke på forskningsspørsmålet (Krumsvik, 2015, s. 23). Ettersom mitt forskningsspørsmål dreier seg om å forstå et fenomen, og ikke om å kartlegge fenomenet, fant jeg det hensiktsmessig å bruke kvalitativ metode. Jeg ønsket å undersøke elevers leselyst, og hva som påvirker den. Jeg bestemte meg for å bruke kvalitativt intervju som metode.

3.2 Kvalitativt intervju

Det kvalitative forskningsintervjuet er fleksibelt, noe som gir forskeren mer frihet til å tilpasse spørsmålene til hver enkelt deltaker (Christoffersen og Johannessen, 2012, s.79). For å undersøke læreres tanker og erfaringer med leselyst, er en slik fleksibilitet svært nyttig. I et slik intervju, kan man be deltakerne utdype svarene, samt stille oppfølgingsspørsmål underveis (Christoffersen og Johannessen, 2012, s. 17). På denne måten kan man unngå misforståelser, og kontrollere om man har forstått deltakeren riktig. Jeg valgte å bruke et semistrukturert intervju.

Et semistrukturert intervju har en intervjuguide som grunnlag for samtalen, men rekkefølgen på spørsmålene er ikke fastsatt, og det er mulighet for å utforske andre elementer underveis ved å stille utdypningsspørsmål (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 79). Intervjuguiden inneholdt spørsmål og tema, og i tillegg var det noen oppfølgingsspørsmål. I intervjuet behøvde jeg ikke forholde meg til rekkefølgen på spørsmålene, og hvis noen av de tenkte spørsmålene ble besvart tidligere i intervjuet, kunne jeg hoppe over dem senere. Jeg valgte å ha en semistrukturert tilnærming, da det var noen spørsmål jeg ville ha svar på, samtidig som jeg ville ha muligheten til å stille oppfølgingsspørsmål rundt elementer som dukket opp i samtalen. Svakheten med denne typen intervju er blant annet at forskeren kan påvirke svarene som deltakeren gir (Christoffersen & Johannesen, 2012, s.78). Et strukturert intervju ville vært enklere å systematisere, enn ved et ustrukturert intervju (Christoffersen & Johannesen,

2012, s.79), men ettersom fleksibiliteten var viktig for meg, valgt jeg det semistrukturerte intervjuet, og på denne måten ble intervjuet delvis strukturert og samtidig fleksibelt.

3.3 Utvalg av informanter

I denne forskningsoppgaven har jeg valgt tre lærere som intervjuobjekter. Med tanke på oppgavens omfang, valgte jeg å holde meg til tre lærere, selv om flere intervjuobjekter ville styrket oppgaven. Det er diskusjon om hvor mange informanter man burde ha, og det finnes ingen fastsatt svar på dette. Noen mener man burde intervjuer til man ikke får noen nye svar (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 49). Med tanke på oppgavens størrelse, så jeg det passende å intervjuer tre lærere. Man kan argumentere med at lærere i grunnskoler er relativt homogene, ettersom de har lærerutdannelsen og retningslinjer for arbeidet, felles. Homogene grupper krever færre informanter (Christoffersen og Johannessen, 2012, s. 49). Ettersom denne oppgaven har elever på mellomtrinnet i fokus, valgte jeg to informanter med erfaring fra mellomtrinnet. I tillegg valgte jeg én lærer fra småskolen. Dette med tanke på at småskolen kan legge grunnlaget for leselyst.

Etter at utvalget var bestemt, måtte jeg finne ut hvordan jeg skulle rekruttere informantene. Ettersom jeg skulle i praksis like etter, var det bekvemmelig å velge informanter fra praksisskolen. Denne utvelgelsesstrategien er ikke optimal med tanke på at det er stor sannsynlighet for at informantene har samarbeidet og diskutert temaet under tidligere møter, og vil trolig ha liknende opplevelser og tanker (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 52). Med tanke på dette ombestemte jeg meg, og rekrutterte kun én informant fra praksisskolen. De to andre deltakerne rekrutterte jeg fra to andre skoler jeg hadde kontakter på.

Jeg tok direkte kontakt med alle de tre deltakerne, og spurte muntlig om deltakelse i prosjektet var aktuelt. Jeg brukte dermed personlig rekruttering som rekrutteringsstrategi (Christoffersen og Johannesen, 2012, s.55). For å forsikre seg om at informantene er innenfor målgruppen, burde forskeren stille et par spørsmål som gir svar på dette (Christoffersen og Johannesen, 2012, s.55). Det gjorde jeg ved å forhøre meg om hvilke fag informanten underviste i. Alle informantene var positiv til deltakelse, og hadde jobbet i skolen i mange år.

3.4 Gjennomføring av datainnsamling

For å forsikre meg om at spørsmålene var forståelige, stilte jeg dem til en medstudent for å sjekke om de ble forstått riktig. Det kan også være lurt å gjøre et testintervju før du intervjuer intervjuobjektene dine. Dette er ønskelig fordi intervju gjerne ikke er noe en har så mye erfaring med, og da kan det være å få øve seg, og kjenne på hvordan det er å være i

intervjusituasjonen (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 84). Dette gjorde jeg ikke, men i ettertid ser jeg at det kunne vært nyttig, da intervjusituasjonen var noe ukjent for meg.

Før selve intervjuet, gav jeg deltakerne informasjon om prosjektet og temaet. Dette gjorde jeg gjennom et informasjonsskriv, som vi gikk gjennom sammen før intervjuet (Vedlegg 1). Det er viktig at deltakerne får kontekst for intervjuet, da gjerne gjennom samtykkeskjema (Krumsvik, 2015, s. 128). Alle intervjuene ble gjort med båndopptaker, og før jeg begynte intervjuene, testet jeg at de virket, og at man kunne høre både deltaker og intervjuer. Jeg valgte å bruke båndopptaker, for å sikre at jeg fikk med meg alt som blir sagt, i tillegg til at man unngår avbrudd i forbindelse med notering. Etter intervjuet transkriberte jeg intervjuene (Vedlegg 2, 3 &4).

3.5 Validitet/ reliabilitet

3.5.1 Reliabilitet

Reliabilitet handler om nøyaktigheten, og om hvor pålitelig undersøkelsens data er (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 23). Man kan teste reliabiliteten gjennom for eksempel test- retestreliabilitet. Da gjør man samme undersøkelse to ganger ved ulike tidspunkt, og sjekker hvor like resultatene blir. Undersøkelsen har da høy reliabilitet om svarene er de samme (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 23). På grunn av oppgavens tidsramme og omfang, hadde jeg ikke mulighet til å gjennomføre en slik test-retestreliabilitet. En annen måte å sjekke reliabilitet, er gjennom interreliabilitet, hvor flere forskere kommer frem til samme resultat (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 23). Etersom jeg har analysert funnene opp mot teori basert på andres forskning, har jeg utført en form for interreliabilitet. Reliabiliteten er viktig for validiteten i forskningen.

3.5.2 Validitet

Validitet handler om hvorvidt vi har undersøkt det vi hadde tenkt å undersøke (Krumsvik, 2015, s. 151). En trussel mot validiteten er blant annet misforståelser. Det er viktig å passe på at ord ikke er tvetydelige, og at forsker og deltaker har samme forståelsen av begreper (Krumsvik, 2015, s. 23). For å unngå at slike misforståelser gikk ut over validiteten av undersøkelsene mine, brukte jeg god tid før selve intervjuet på å definere og samtale rundt begreper, og da spesielt begrepet leselyst. Etersom jeg brukte kvalitativt intervju, kunne jeg også rette opp i misforståelser underveis.

Vi skiller mellom indre og ytre validitet. Den indre validiteten handler om hvorvidt funnene i forskningen samsvarer med virkeligheten (Krumsvik, 2015, s. 152). Skulle informantene for eksempel ha misforstått spørsmålene mine, og dermed svart på noe annet enn det jeg som

forsker trodde jeg undersøkte, ville ikke mine funn samsvart med virkeligheten. Ytre validitet handler om hvor generaliserbare funnene i undersøkelsen er (Krumsvik, 2015, s. 153). Er reliabiliteten og den indre validiteten lav, vil naturligvis den ytre validiteten være lav. Dette fordi funn som ikke samsvarer med virkeligheten eller er pålitelige, ikke vil kunne generaliseres heller (Krumsvik, 2015, s. 153).

En svakhet med min forskning er at det ikke ble sjekket om lærerens tanker, meninger og oppfatninger om elevenes leselyst samsvarte med elevenes holdninger og tanker rundt tema. Det vil si at man ikke kan være sikker på at lærerne faktisk har brukt metodene de fortalte om, og heller ikke om elevenes holdninger er slik lærerne gav inntrykk av. Min mangel på intervjuerfaring kan i tillegg ha påvirket svarene jeg har fått, og i verste fall fått lærerne til å lyve om situasjonen i klasserommene deres for å sette dem selv i bedre lys, eller for å gi meg de svarene de tror jeg ville ha.

Ut fra svarene jeg fikk, vil jeg likevel argumentere for at svarene er troverdige, da de er varierte, og også inneholder negative aspekter ved både undervisning og elevenes leselyst. Jeg opplevde lærerne som autentiske og ærlige i intervjuet. Deres anonymitet i oppgaven vil trolig også ha ført til ærligere svar, da det kun var meg som ville vite hvem de var.

3.6 Etiske og juridiske hensyn

Som forsker har man en rekke etiske og juridiske hensyn å ta. Dette innebærer å sette seg inn i juridiske retningslinjer. Personopplysninger skal håndteres på en profesjonell måte, og det må vurderes om de er meldepliktige (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 43). Etersom intervjuet i dette prosjektet skulle bli tatt opp på lydfil, var prosjektet meldepliktig, da stemmen kan identifisere en person. Det er kun helt anonyme undersøkelser som ikke er meldepliktige (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 43). Før prosjektet kunne starte, måtte det dermed meldes og godkjennes av NSD, Norsk samfunnsviteskaplige datatjeneste (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 44).

Da prosjektet var godkjent av NSD, kunne prosjektet starte. Informantene måtte skrive under på samtykkeskjema, hvor de bekreftet at de ville delta i prosjektet og hadde lest og forstått informasjonsskrivet. Dette samtykkeskjemaet var et krav fra personopplysningsloven, og er viktig om enkeltpersoner kan identifiseres (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 45).

Informantene har rett på selvbestemmelse ved at de har rett til å trekke seg fra prosjektet når som helst, uten at dette skal medføre ubehag (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 41).

Dette ble informert om muntlig før intervjuet, i tillegg til å være utdypet på informasjonsskrivet som skulle undertegnes av informanten i forkant av intervjuet.

Som forsker er det viktig å være oppmerksom på taushetsplikten. Kan informasjonen føres tilbake til enkeltpersoner, har du taushetsplikt. Dette innebærer at resultater av en slik form, må anonymiseres (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 46). Dette har jeg gjort ved å anonymisere informantene, ved å gi dem pseudonymene «Janne», «Kari» og «Lene». Deltakerne skal derfor ikke være mulig å identifisere. I tillegg har jeg anonymisert skole- og stedsnavn der de ble nevnt under intervjuet, slik at også skolen skal være anonym.

4.0 Funn

4.1 Presentasjon av funn

I presentasjonen av funn, vil jeg først ta for meg lærernes syn på elevenes motivasjon.

Deretter vil jeg kort ta for meg faktorer utenfor klasserommet som lærerne mente påvirket arbeidet med leselyst. Disse faktorene var skolebiblioteket og leseprosjekter på skolen. Videre vil jeg ta for meg metoder og tilnærminger lærerne mente påvirket, eller var viktige for arbeid med leselyst. Disse var valg av bøker, lesetid på skolen og boksamtaler.

4.1.1 Motivasjon

Kari sier at hennes erfaring er at dersom elevene oppnår gode avkodingsferdigheter, og dermed leseflyt, samt leseforståelse, da liker de generelt å lese.

(...) det er jo det viktigste, for hvis du bruker masse energi på å lese og forstå, så er det jo ikke gøy å lese. Da er du ikke inni den der verdenen, da bruker du energien din på andre ting. De må på en måte komme dit.

Denne oppfatningen deler Kari med Lene. Også Lene ser på svake avkodingsferdigheter som den største trusselen for leselysten. På spørsmål om hvorfor elevene vegrer seg for å lese, svarer hun:

Ja, det er jo avkodinga, de som ikke har det systematisert, de som må stave mye ord. De får lite ut av det. Og når de kommer i tredje klasse for eksempel, så kan man jo gi de letlestbøker, men det er ikke interessant. Så på en måte går bøkene i fra deres lesenivå, for det som fenger de innholdsmessig.

Janne er enig med de andre lærerne, og ser også på lave avkodingsferdigheter som et problem for spesielt en av elevene hennes med veldig liten leselyst. To av de andre elevene som sliter med leselyst, mener hun har en mer generell mangel på motivasjon:

Stort sett så er det vel kanskje de som strever med motivasjon sånn generelt, egentlig.. for å lære ting. Å være på skolen. Altså de tre som strever mest med å lese i lesekvart, er nok de tre som er minst motiverte for å gå på skolen. (...) En av dem som jeg har, strever litt med lesing, ja. (...) De to andre er nok bare veldig sånn umotiverte.

Altså er det motivasjon for skole generelt som stopper noen av disse elevene i å ville lese.

4.1.2 Skolebibliotek

Alle lærerne snakket om skolebiblioteket som en viktig arena for leselyst. Elevene syntes det er hyggelig å samles på biblioteket. Janne er frustrert over deres skolebibliotek, ettersom utvalget av bøker er dårlig, og noen elever har vanskeligheter for å finne bøker de har lyst til å lese. Dette mener læreren er en stor svakhet, ettersom elever som kunne vært fordypet i en bok, i stedet sitter og vrir seg på stolen fordi de ikke finner noe de har lyst til å lese. For å skaffe bøker til elevene, hender det at en assistent tar med seg et par elever ned på Folkebiblioteket for å låne der. Det tar både tid og ressurser, men gjør at elevene i en periode, har bøker de har lyst til å lese, og dermed også koser seg med boka.

De to andre lærerne er meget fornøyde med Skolebiblioteket på skolen sin. De poengterer at elevene liker å være på biblioteket, finner roen til å lese, og finner litteratur som motiverer. Begge er opptatt av at bibliotekene skal se innbydende ut, og by på inspirasjon og ro. Lene sier om biblioteket på sin skole at:

Det er koselig innredet, med fine ting på veggene. Vi lager påskebrot og julebrot, og pynter litt ekstra. Det er sofaer de kan sitte i, og de kan sitte litt spredt, lesegrupper, og.. ja godt utvalg vil jeg si, de er gode å kjøpe nye bøker.

Det er tydelig at skolen også legger vekt på biblioteket, og passer på at det skal være innbydende og inspirerende. I tillegg er inspektøren, som i dette tilfellet fungerer som bibliotekar, opptatt av at lærerne skal vite hva slags bøker som finnes, og er flink til å bestille ny og interessant litteratur. Kari har liknende erfaringer fra deres skolebibliotek, og er spesielt opptatt av bibliotekaren som ressurs. Læreren svarer følgende på spørsmål om de bruker tid på å hjelpe elevene med å finne bøker som passer dem:

Ja vi prøver å hjelpe de med det. Og vi har jo *navn bibliotekar* ute på biblioteket som er kjempeflink. Til å finne bøker, til å spørre de hva de er interessert i, til å kjøpe de inn, og til å sette de frem så de ser innbydende ut. Så, at de skal få, at vi kan ønske oss bøker sånn og sånn.

På skolebiblioteket får elevene mulighet til å utforske forskjellige bøker, men elevene får i varierende grad litteraturen formidlet av lærere eller bibliotekarer. Lene forteller dette om hvordan de nye bøkene blir presentert for de nye bøkene:

(...) og de (nye bøkene) presenterer ofte inspektøren, eller bibliotekaren på morgenmøtene, slik at vi kjenner til bøkene når de kommer.

Kari får de presentert av bibliotekar, samtidig som elevene, når klassen er på biblioteket. Janne får ikke informasjon om nye bøker. Lærerne på de tre skolene har dermed ulike forutsetninger for å formidle bøker til elevene.

4.1.4 Leseprosjekter

Spesielt Lene, som er lærer på 4.trinn, forteller at leseprosjekter er noe skolen virkelig legger mye i, og som har betydd mye for elevene. Hun forteller blant annet dette fra leseprosjektene deres:

(..) hvert år har vi sånn leselystprosjekt på tre uker. (...) Og da er det forfattere på besøk, vi drar på bibliotekbesøk i *sentrum*, og de forteller litt de som jobber der. Vi har forskjellige former for bokorm som er blitt hengt opp i klasserommet. Og noen år har vi hatt sånn felles for hele skolen at vi henger opp lange remser med den bokormen helt fra klasserommet, og mot biblioteket i gangene, fra alle klasserommene, sånn at de møtes i biblioteket. Så har vi det som kalles lesedrops, som er at de leser, og så sitter personalet og ledelsen nedi en stor hall, så må elevene gå ned å få lesedrops, og fortelle om det de har lest til de som sitter der. (...) Og så har lærerne sånn kickoff før prosjektet hvor vi går sammen, så velger vi ei bok, så dramatiserer vi og kler oss ut, og viser litt bøker og..

Det er tydelig at disse prosjektene er en viktig del av leseundervisningen på denne skolen, og hele skolen deltar aktivt. De av de andre lærerne poengterer også at disse leseprosjektene bidrar til å øke interessen for ulik litteratur, da de blir presentert for et større utvalg. Det er varierende i hvilken grad de på tvers av trinnene jobber sammen om prosjektet, og Janne forklarer at de jobber med leseprosjekt samtidig, men at hvert trinn holder på med sitt eget.

4.1.3 Valg av bøker

Valg av bøker er viktig for leselysten, ifølge alle tre lærerne. Janne sier dette om elevene som er vanskelige å få til å lese:

Så det handler nok mye om, for alle disse elevene, så handler det nok også om å finne bøker de liker å lese, men de er nokså sære på det. Og alle de tre liker nok bøker som er litt lettlest, med bilder og... at det er litt action i de likevel.

Det kan være vanskelig å finne bøker elevene er interesserte i, og Kari uttrykker at hun da er veldig takknemlig for å ha en bibliotekar som bryr seg, spør elevene hva de er interessert i, bestiller bøker, og hjelper elevene med å finne bøker som kan fenge dem. Lene forteller at elevene velger bøker selv, men hun som lærer har ikke kapasitet til å hjelpe alle 23 elevene

med å finne noe de liker. Da kan gjerne medelever være en ressurs, og dele deres egne erfaringer med ulike bøker og serier.

Ved at elevene anbefaler, eller snakker om bøker, smitter lysten til å lese dem over på andre, ifølge lærerne. Kari sier følgende:

Og så fikk vi en del nye bøker nå på nyåret på biblioteket som de ble veldig, veldig glad i, og som de på en måte sloss om. Og gjorde avtale «når du er ferdig med den, så vil jeg ha den», og det er klart at da begynner jo andre å lure på at når de krangler sånn, så må jo bøkene være bra. Så blir de nysgjerrig. Så da smitter det litt, på en positiv måte.

Hun sier videre at om det er elever som har høy sosial status i klassen som anbefaler bøker, så er det mer effektivt enn om andre elever gjør det. Lærernes anbefalinger påvirker heller ikke så mye som medelevers anbefalinger. Janne har ikke så mye erfaring med smitteeffekten, men har nylig opplevd det i en av klassene, og ser verdien i den.

Lene forteller om «smitteeffekten» slik:

Og så har vi og i bibliotektida, får de lov å presentere de bøkene de har lest til andre. Ja hvis de har noen gode noen de har lest. Og, da er jo, da blir jo de bøkene kjempepopulære, så da blir det kjempelang kø på dem.

Her settes det av tid med jevne mellomrom, for at elevene skal få dele sine leseerfaringer, og elevene elsker både å presentere, men blir i tillegg oppmerksomme på ny litteratur.

4.1.5 Lesing for fornøyelsen på skolen

Lesekvart

Lesekvart er noe alle de tre lærerne praktiserer, og stort sett er de enige om at dette er noe elevene er svært glad i. I leseskvart får elevene lese i ca. 15 minutter i ei valgfri bok, og dette har de hver dag. Janne er den eneste som uttrykker at leseskvart kan være utfordrende, da på grunn av lav motivasjon generelt, samt på grunn av et par elever som lager uro for resten av klassen. Der de to andre lærerne opplever leseskvart som en rolig stund, der elevene sitter konsentrert med sine valgfrie bøker foran seg. Kari sier følgende om leseskvart:

(...) den leseskvarten og den tiden vi setter av til lesing på skolen er veldig viktig, fordi at selv om de er veldig glad i å lese så er det kanskje andre ting som frister enda mer når de kommer hjem. (...) så jeg har av og til noen jenter som sier "å kan vi ikke få

lese litt til, det er så spennende", så jeg sier "ta nå boka deres med dere heim", men nei, den blir ikke lest.

Lesekvarten sikrer at elevene får lest litt hver dag i noe de selv har valgt, og Kari poengterer at selv om de synes bøkene er gøy på skolen, er det ingenting som slår Fortnite eller andre spill når de kommer hjem.

Høytlesing

Kari sier følgende på oppsummerende spørsmål om hva som er viktig å tenke på i arbeid med leselyst:

(...) som lærer må man alltid tenke og prioritere, skal elevene bli flinke til å lese, eller skal vi øke leselysten? Og da er det kanskje ikke å lese selv man skal. For da er det gjerne historien som skal komme frem.

Læreren sier dermed at høytlesing er viktig i arbeidet med leselyst, fordi elevene gjennom høytlesing får mulighet til å kun konsentrere seg om innholdet, og ikke trenger å avkode selv.

Læreren sier også dette om høytlesing:

(...) da kan man på en måte ha glede av en bok sammen. Og senere trekke frem «husker dere da vi leste om» og den historien, hvordan tror dere det gikk, også.. Ja, ha disse boksamtalene med dem.

Her ser vi at læreren vektlegger fellesskap og felles referanser som et viktig aspekt ved høytlesingen. Læreren poengterer likevel at det er vanskelig å få tid til høytlesing, selv om det er viktig. Hun tror at det er lettere på de lavere trinnene. Lene, som er lærer på småskolen sier følgende:

Men som sagt så prøver vi jo å legge inn lesing hver dag, og høytlesing i maten og sånn litt.

Altså er høytlesing en aktivitet som skjer daglig. Hun sier videre at høytlesing gir anledning til å presentere tekster som elevene ellers ikke ville hatt tilgang til på grunn av for høy vanskelighetsgrad. Læreren snakker ofte med elevene om det de leser i etterkant av høytlesingen. Hun er veldig opptatt av at de skal lese bøker med fortellinger de syntes er gøy og spennende. Janne nevner ikke høytlesing i intervjuet.

4.1.6 Boksamtaler

Janne forteller at i den ene klassen har de startet lesekafe', med stor suksess:

(...) da har de kafe, liksom, hvor de anbefaler bøker for hverandre. Og det oppleves som positivt. (...) de blir engasjerte. De syntes det er gøy å fortelle om bøkene de hadde lest, og det var elever som «å den har jeg lyst å lese». Så det var inspirerende. Når de muntlig fikk.. ellers så har vi gjort bokanmeldelser, men det blir ikke det samme. Da er det ikke sånn at de forteller med glød og iver.

Her opplever lærerne at elevene blir påvirket av hverandres engasjement for bøkene. Kari forteller at hun tror det som har gjort hennes klasse så glad i å lese er:

Sånn som jeg oppfatter deg så er det det at de får snakket om det de leser, og at de har blitt gode lesere, altså blitt gode til å avkode, som har vært nøkkelen.

Hun sier altså at det er viktig å la elevene få snakke om det de leser. Lene er også opptatt av at de skal få snakke om bøkene, og gjør dette jevnlig.

4.2 Oppsummering av funn

Oppsummerende kan man si at lærerne stort sett er enige i hva de oppfattet som viktig i arbeidet med leselysten. Det å ha tilgang til et godt utvalg bøker på skolen, og at bøker og litteratur må bli formidlet til elevene er viktig. Elevene må få velge hva slags bøker de skal lese. Da vil de lese fordi de har lyst til det, og dermed vil de dele sine leseerfaringer med andre, som igjen skaper en smitteeffekt blant elevene. Denne smitteeffekten gjør at elevene inspirerer hverandre, og det er derfor nyttig å la elevene få tid også i timene til å snakke om bøker.

5.0 Drøfting

I denne delen vil jeg knytte de informantenes opplevelser i skolen, opp mot det teorien sier om leselyst. Jeg ønsker ved dette å drøfte hvordan lærere og skole kan påvirke elevers leselyst, og hvordan de kan legge til rette for at elevenes leselyst beholdes eller eventuelt oppstår. Dette vil jeg gjøre ved å først presentere hva lærerne ser på som grunner til at elevene ikke liker å lese, da spesielt med tanke på motivasjon.

5.1 Motivasjon

Motivasjon handler om den drivkraften man har for ulike handlinger (Lillejord m.fl., 2013, s. 143). Mangel på motivasjon for lesing, betyr dermed også mangel på leselyst. Vi har tidligere sett på hvordan ulike faktorer kan spille inn på motivasjonen. For å kunne hjelpe elever som sliter med motivasjonen, er det grunnleggende å vite hva det er som gjør at motivasjonen mangler.

Alle lærerne har konkludert med at årsaken til mangelen på leselyst hos noen elever, kan tenkes å i stor grad skyldes lave avkodingsferdigheter. Avkodingsvanskene tærer på motivasjonen, som igjen fører til lav leselyst. Avkoding er grunnleggende for leseforståelsen, som igjen er viktig for mestringsfølelse. Forståelse og mestring er grunnleggende for motivasjonen (Guthrie, 2008, s. 14). Elevene lærerne her snakker om, hører dermed til under Guthries tredje gruppe, *lowest achieving pupils*, elever med lav måloppnåelse.

Lav motivasjon for skolen generelt, er noe Janne tar opp som en annen årsak til mangelen på leselyst. Læreren har et par elever som ikke har vansker med avkodingen, og heller ikke forståelsen, men som allikevel ikke finner motivasjon eller lyst til å lese. Disse elevene kan plasseres i Guthries kategori *extrinsically motivated pupils*; elever drevet av ytre motivasjonsfaktorer. Selv om disse elevene ikke har problemer med avkodingen, og har leseforståelse, mangler de likevel driv. For disse elevene er ikke leseforståelse og gode avkodingsferdigheter nok, den indre motivasjonen er ikke tilstede, og man må prøve å finne andre metoder som kan øke leselysten. Å stimulere elevene ved bruk av ytre motivasjonsfaktorer kan til en viss grad tenkes å kunne fungere, men mest gunstig er det å finne en måte å drive frem den indre motivasjonen på (Guthrie, 2008, s. 2).

Ingen av lærerne gir utrykk for at de har elever som kan plasseres i Guthries første kategori på elever med manglende motivasjon for lesing; *resistance to reading*, elever med motstand til lesing (Guthrie, 2008, s. 12-13). Dette kan skyldes at det kan være vanskelig å kartlegge

denne gruppa, da elevene kanskje ikke har et metaspråk for å snakke om sin egen lesing. Det kan dermed være vanskelig å «plukke opp» at elevene strever med å se koplinger i det de leser, og dette er grunnen til at de ikke liker å lese. Eventuelt kan det hende at lærerne ikke har elever i klassen som har denne utfordringen.

Bøker, bibliotek, prosjekter og samtaler om bøkene er ytre faktorer som ifølge lærerne påvirker elevenes motivasjon. Disse faktorene vil vi se nærmere på i de neste kapitlene.

5.2 Skolens muligheter til å fremme leselyst

Videre skal vi nå se på noen muligheter skolen har til å fremme leselysten til elevene. En skole med lesekultur, krever at skolen som helhet viser at lesing blir verdsatt og er viktig (Tønnesen, 2007, s.52). Følgende elementer ser ut til å være viktige for lesekulturen, som igjen kan påvirke til leselyst.

5.2.1 Skolebibliotek

Forskning viser at skolebiblioteket kan bidra til å øke leselyst og leseglede (Lillesvangstu & Tønnesen, 2007, s. 150). Dette kunne to av lærerne bekrefte. Den tredje mente at skolebiblioteket deres ikke nådde mål, og opplevde derfor skolebiblioteket som lite nyttig. De to som hadde et godt fungerende skolebibliotek, var enige med forskerne om at elevene satte stor pris på biblioteket som lesearena. Teorien legger vekt på bibliotekets utforming, struktur og inventar (Hjellup, 2018, s. 140). Lærerne kunne fortelle at koselige kroker og sittegrupper bidro til at elevene både likte å være på skolebiblioteket, men også fant roen med boka der. Det kan dermed se ut til at skolebiblioteket har en betydning for elevenes opplevelse med lesing. Teorien om at elevene opplever biblioteket som en arena uten evalueringsfokus, og dermed en oase i skolehverdagen, ser dermed ut til å kunne stemme under de rette forutsetningene. At elevene dermed får mer leselyst, er ikke nødvendigvis et resultat av dette, men det er tenkelig at det kan være en medspillende faktor.

Skolens prioritering av biblioteket, sender samtidig et signal om at lesing er viktig, og er dermed med på å skape en kultur for lesing på skolen. Biblioteket kan med andre ord bli mer enn et arkiv for bøker, men også et utgangspunkt for lesekultur.

På den andre siden er det ikke nok å være i besittelse av et flott bibliotek, innholdet må også være relevant. Janne mente at biblioteket var flott visuelt, men at elevene ikke hadde noe glede av det, fordi de ikke kunne finne spennende bøker. Det kan tenkes at elevenes mangel på leselyst gjorde at de ikke var interessert i å finne bøker, men læreren poengterer at det som regel var veldig vellykket å dra inn til Folkebiblioteket. At elevene på folkebiblioteket, fant

det de mente var spennende bøker, sier noe om at utvalget på skolebiblioteket var for lite. Motivasjonen for lesing ble dermed svekket av mangelen på valgmuligheter når det kom til lesestoff. Dette viser hvor viktig det er å ha en skolebibliotekar, eller en bibliotekansvarlig, som er oppdatert, interessert og god til å bestille bøker. En forutsetning for dette er så klart at skolen har økonomi til det, og velger å prioritere bøker.

5.2.2 Leseprosjekter

Fellestrekket ved leseprosjekter på de ulike skolene var at elevene fikk utforske bøker, og hadde muligheten til å oppdage og snakke om bøkene. Alle opplevde et stort engasjement rundt leseprosjektene. Hjellup (2018, s.164-165) sier at leseprosjekter kan ha samlende effekt på skolen, og skape kultur for lesing på tvers av trinn, om prosjektert blir gjennomført på tvers av trinnene. Ettersom to av lærerne tok opp leseprosjekter, men kun en av dem var vant med at prosjektene foregikk på tvers av trinnene, er det vanskelig å si noe om hvor samlende det er for skolen. Ut fra Lene sine beskrivelser av prosjektene, kan det se ut til at de er meget samlende, samt at de oppfostrer en kultur for lesing på skolen. Janne opplevde på sin side leseprosjekter som foregikk separat på trinnene, men likevel hadde en positiv effekt på elevene. Begge lærerne beskriver elevene som engasjerte, og at de syntes det var artig med slike prosjekt. Man kan tenke seg at leseprosjektene er samlende og skaper en kultur for lesing på trinnet, om ikke på hele skolen.

5.3 Lærerens muligheter for å fremme leselyst

Til nå har vi sett på elementer for å fremme leselyst, som går mye på skolen som helhet. Nå skal vi se litt på hvilke metoder og fremgangsmåter læreren kan ta i bruk.

5.3.1 Valg av bøker

Skolebiblioteket kan være en kilde til et stort utvalg bøker, og fra disse bøkene skal elevene velge seg ut noen de ønsker å lese. Det å finne riktig bok, er ikke alltid like lett. Lærerne var enstemmige i at et stort utvalg var en forutsetning, ettersom elevene er ulike. Der hvor elever strevde med å finne bøker som engasjerte dem, var lærerne klare på at en fagperson som kjenner til ulike bøker, og dermed kan hjelpe elevene med å finne noe innenfor deres interessefelt, var gull verdt. Lærerne var tydelige på at om elevene ikke fant noe de interesserte seg for, var de heller ikke motiverte for å lese. Dette støtter teorien om at elevene ved å få velge bøker selv, blir mer interesserte og engasjerte (Phil, 2018, s. 21 & 26).

I et skolebibliotek kan det være vanskelig både for lærere og elever å få oversikt over hva som finnes av bøker, og med mindre du har en bibliotekar som kan hjelpe, kan det bli vanskelig å finne de riktige bøkene. Det kan derfor være lurt at lærerne får en jevnlig oppdatering på hva

som finnes av bøker på biblioteket, og dette var noe to av lærerne hadde gode erfaringer med. På den måten kunne de også reklamere for de nye bøkene, ved å vise dem frem til elevene, og kanskje lese et utdrag fra dem.

5.3.2 Lesing for fornøyelsen på skolen

I alt vi så langt har tatt for oss av faktorer som påvirker leselysten, ligger det en forventning om at det faktisk blir lest på skolen, også andre tekster enn de typisk fagrelaterte tekstene man kan finne i lærebøker. Vi har tidligere sett at mengdelesing avkodingsferdigheter, noe som kan hjelpe noen elever med mestringsstro, og dermed motivasjon. Når vi har snakket om valg av bøker sier vi implisitt at det må være mulighet for å lese disse bøkene på skolen.

Lesekvart

Alle tre lærerne forteller at deres skoler praktiserer leseskvart. Leseskvart går ut på at elevene får lese et kvarter i valgfri bok, hver dag. Denne ordningen er vanlig på mange skoler i Norge, og sikrer at elevene får muligheten til å lese for fornøyselsens skyld, estetisk lesing, hver dag. Med gode rutiner kan en slik ordning være veldig positiv. To av lærerne opplever leseskvart som positivt, mens den tredje syntes den kan være utfordrende, på grunn av dårlig kultur i klassen under leseskvart, preget av uro og støy. Det kan tenkes at for elever som ikke har leselyst, vil leseskvarten bli et kvarter hvor de er tvunget til å gjøre noe de ikke liker. En slik holdning kan påvirke de andre, og hindre dem fra å finne roen med bøkene. I et slikt miljø vil kanskje ikke leseskvarten bidra noe særlig til leselyst. Generelt sett kan man vel si at tid til å lese er viktig for å oppdage gleden ved å lese, men lesing er en forutsetning for dette, da konsentrasjon og oppmerksomhet kreves for blant annet leseforståelsen under lesing (Roe, 2014, s.24). Og om vi har sett tidligere, kreves leseforståelse for å få gode opplevelser fra lesingen. God klassekultur og godt miljø i klassen er dermed en forutsetning for at tid til å lese, slik som leseskvart, skal ha en real virkning.

Høytlesing

Det kan være positivt for elevene å bli lest høyt for i klassen. Kari legger vekt på høytlesing som en viktig faktor i leselysten, da elevene kan fokusere på historien, kontra det tekniske ved lesingen. For elever som strever med avkodingen, er kanskje høytlesing den eneste arenaen hvor de virkelig får oppleve bøker på deres mentale nivå. Med det mener jeg at leseferdighetene deres muligens krever at de leser bøker med et enklere språk, gjerne beregnet på yngre lesere, noe som igjen kan føre til at innholdet kanskje er lite givende for den eldre leseren. Det er ikke nødvendigvis kun svake lesere som har godt av å få slippe det tekniske

ved lesingen av og til, alle kan få positive opplevelser ved høytlesing. Kanskje kan alle elevene få tilgang til bøker som er for vanskelig for dem å lese selv. Ut fra intervjuene kan det se ut til at høytlesing er mye vanligere på småskolen, noe som også er naturlig, da elever i begynneropplæringen trenger både inspirasjon og mer hjelp til å lese. Høytlesing kan i tillegg til å være viktig for leselysten, også være viktig for fellesskapet i klassen, da alle er sammen om lesingen, og det skapes felles referanser, slik vi har sett i teorien (Håland & Ulland, 2014, s. 256). Dette er Kari også veldig oppmerksom på, og hun er opptatt av at elevene også på sjuende trinn burde få bli lest for.

5.3.3 Boksamtaler

Elevene kan dele deres bokerfaringer med hverandre. Dette kan skje gjennom boksamtaler i klassen, eller presentasjoner av bøker elevene har lest. Læreren fra fjerde trinn fortalte at de ofte snakket om bøkene, og at dette førte til at elevene fikk lyst til å lese bøker de ble introdusert for. Denne «smitteeffekten» stemmer overens med teorien om at elevenes deling av erfaringer påvirker deres leselyst. Kari fortalte også at spesielt om elever med høy sosial status i klassen anbefaler en bok, blir denne boka veldig populær, noe som stemmer helt overens med teorien (Tønnesen, 2007, s.55). Det å la elevene få dele erfaringer, kan dermed være veldig hensiktsmessig for å skape en kultur for lesing i klassen, og for at elevene skal få inspirasjon og hjelp til å velge bøker.

6.0 Avslutning

Lesing er som sagt innledningsvis, grunnleggende for læring og deltakelse i samfunnet. Leselysten er dermed viktig, ettersom den bidrar til lesekompetanse. Det er tydelig at leselysten blir påvirket av en rekke komponenter. Vi har i denne oppgaven sett på hvordan læreren og skolen kan bidra til å hjelpe elever med å opprettholde eller få leselyst. Det er viktig å poengtere at de faktorene jeg har tatt frem i denne oppgaven, selvsagt ikke rommer alle faktorer som spiller inn. Motivasjon er grunnleggende for leselysten, og ut fra Guthries teori om tre grunner for mangel til motivasjon for lesing, har vi sett på hva som kan være årsaken til at elevene ikke har innehar denne motivasjonen. Det er spesielt lave avkodingsferdigheter og en generell mangel på motivasjon for skole, som ser ut til å være hovedårsakene til mangelen på motivasjon, og dermed mangel på leselyst. I tillegg er det en rekke ytre faktorer som påvirker motivasjonen. Det vi har sett på i denne oppgaven, er i hovedsak skolebiblioteket, samtaler om bøker og leseerfaringer, leseprosjekter, og muligheten til å velge bok å lese i. Skolebiblioteket, arrangering av leseprosjekter og hvordan litteratur blir presentert på skoler, er det i hovedsak skolens ledelse som må ta ansvar for. Ved å ha fokus på kultur for lesing på skolen, kan skolen bidra med å spre leseglede som igjen vil bidra til å skape leselyst blant elevene. Skolen må skape et miljø som gir elevene en følelse av at lesing og litteratur er verdifullt og verdsatt. Ved å gi elevene mulighet til å velge bok selv og gi dem veiledning og støtte til å finne gode bøker, samt gjerne lese høyt for dem, kan lærerne hjelpe med å skape eller opprettholde leselysten. Å la elevene få velge bok selv, gjør sannsynligheten større for at de leser ei bok som interesserer og vekker den indre motivasjonen, som igjen fører til leselyst. Det å la elevene få samtale om bøkene, kan gi dem bedre forståelse, men også føre til at leseglede og leselyst smitter elevene imellom.

Sammen kan altså skolen og lærerne bidra til å øke eller opprettholde elevenes leselyst, ved å være bevisst på ulike faktorer som spiller inn på motivasjon og leselyst.

7.0 Litteraturliste

- Antonio, D. & Guthrie, J.T. (2008). I J.T. Guthrie (Red.), *Engaging adolescents in reading* (s. 49-64). California: Corwin Press.
- Christoffersen, L & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Guanio- Uluru, L. (2018). Digitale spill og litterære verdener. I Stokke, R. S. & Tønnesen, E.S (Red.), *I Møter med barnelitteratur* (s. 197-118). Oslo: Universitetsforlaget.
- Guthrie, J. T. (Red.). (2008). *Engaging adolescents in reading*. California: Corwin Press.
- Hjellup, L.H. (Red.). (2018). *Skolebiblioteket: Læring og leseglede i grunnskolen*. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Håland, A. (2018). Skolebiblioteket i framtidens skole. I L. H. Hjellup (Red.), *Skolebiblioteket: Læring og leseglede i grunnskolen* (s. 49-67). Oslo: Cappelen Damm As
- Håland, A. & Ulland, G. (2014). Litteraturredidaktikk på barnetrinnet. I Jansson, B. K. & Traavik, H. (Red.), *Norskboka 2: Norsk for grunnskoleutdanning 1-7* (s. 255-278). Oslo: Universitetsforlaget.
- Krumsvik, R.J. (2013). *Forskningsdesign og kvalitativ metode: ei innføring*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Kulbrandstad, L. I. (2018). *Lesing i utvikling: Teoretiske og didaktiske perspektiver* (2.utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2008). *Kvalitet i skolen*. (Meld. St. 31 (2007-2008)). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-31-2007-2008/id516853/sec1>
- Kvello, Ø. (2011). Selvbilde og selvregulering som sentrale utviklingsprosesser i barneskolealder. I Postholm, M. B., Munthe, E., Haug, P. & Krumsvik, R. J (Red.). *Elevmangfold i skolen 1-7* (s. 157-178). Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Lillejord, S., Manger, T. & Nordahl, T. (2013). *Livets skole 2: Grunnbok i pedagogikk og*

- elevkunnskap* (2.utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Lillesvangstu, M. & Tønnesen, E. S. (2007). Gode allianser: Å lese for livet. I Lillesvangstu, M., Tønnessen, E. S. & Dahll-Larssøn, H. (Red.), *Inn i teksten- ut i livet: Nøkler til leseglede og litterær kompetanse* (s. 148- 163). Bergen: Fagbokforlaget.
- Phil, J. (2018). Skolebiblioteket i framtidens skole. I L. H. Hjellup (Red.), *Skolebiblioteket: Læring og leseglede i grunnskolen* (s. 21-45). Oslo: Cappelen Damm As
- Roe, A. (2014). *Lesedidaktikk- etter den første leseopplæringen* (3.utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Roe, A., Ryen, A. J. & Weyergang, C. (2018). God leseopplæring med nasjonale prøver: om elevers leseutfordringer i et mangfold av tekster. Oslo: Universitetsforlaget.
- Stokke, R. S. (2018). Å møte andres livsverdener. I Stokke, R. S. & Tønnesen, E. S (Red.), *Møter med barnelitteratur* (s. 239- 258). Oslo: Universitetsforlaget.
- Tønnesen E. S. (2007). Bøker for hver enkelt og for fellesskapet: Loggskrivning og høytlesing. I Lillesvangstu, M., Tønnessen, E. S. & Dahll-Larssøn, H. (Red.), *Inn i teksten- ut i livet: Nøkler til leseglede og litterær kompetanse* (s. 37-59). Bergen: Fagbokforlaget.
- Ulland, G. & Håland, A. (2014). Litteraturredidaktikk- en introduksjon. I Jansson, B. K. & Traavik, H. (Red.), *Norsk boka 2: Norsk for grunnskoleutdanning 1-7* (s. 241- 254). Oslo: Universitetsforlaget.
- Yudowitch, S., Henry, L. M., & Guthrie, J.T. (2008). I J.T. Guthrie (Red.), *Engaging adolescents in reading* (s. 65-82). California: Corwin Press.

8.0 Vedlegg

Vedlegg 1: Informasjonsskriv

Vil du delta i forskningsprosjektet

„Leselyst ”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvordan man kan skape, og opprettholde leselyst blant elever på mellomtrinnet. I dette skrevet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med studien er å undersøke ulike innfallsvinkler og metoder læreren kan bruke for å skape leselyst hos elevene. Her vil vi skille mellom leselyst og lesemotivasjon. Prosjektet handler altså om lysten til å lese i seg selv. Motivasjonsfaktorer som får elevene til å lese spesifikke/utvalgte tekster er dermed ikke like interessante som faktorer som fører til at elevene har et ønske om å lese valgfrie tekster, og gir dem driv til å lese på fritiden.

Problemstillingen min er «Hvordan påvirkes leselysten, og hva kan skolen og læreren gjøre for å skape, eller opprettholde, leselyst hos elevene?».

Undersøkelsen gjøres i forbindelse med min bacheloroppgave ved Høgskulen på Vestlandet (Bergen).

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskulen på Vestlandet avd. Bergen er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg har valgt å intervju tre lærere på ulike trinn og skoler. Dette er for å få et innblikk i ulike læreres fokus, tanker, og ideer om leselyst på mellomtrinnet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i dette prosjektet, innebærer det at du deltar i et intervju som vil ta ca. 30 minutter. Jeg vil ta lydopptak av intervjuene, og disse vil bli slettet etter transkribering. Dersom det er ønskelig, kan spørsmål til intervjuet sendes til deg på forhånd. Spørsmålene vil omhandle dine erfaringer med elevers leselyst.

Ingen personopplysninger, hverken indirekte eller direkte, vil bli registrert eller publisert om deg. Funnene publiseres anonymt, og vil derfor ikke kunne tilbakeføres til deg, din skole eller klasse. Det vil kun være meg og min veileder som har tilgang til intervjuet. Lydopptakene vil bli slettet etter ferdig transkribering.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det er kun meg (Maria Hindersland), som vil ha tilgang til intervjuet før transkripsjon.
- Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data, slik at din anonymitet vil bevares.

Ingen personopplysninger, hverken indirekte eller direkte, vil bli registrert eller publisert om deg. Funnene publiseres anonymt, og vil derfor ikke kunne tilbakeføres til deg, din skole eller klasse. Lydopptakene vil bli slettet etter ferdig transkribering.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 03-06-2019. Da vil dine personopplysninger og opptak være slettet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og

- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskulen på Vestlandet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Maria Hindersland

Bachelorstudent
Høgskulen på Vestlandet
+47 95250373

mhindersland@gmail.com

Eller min veileder:

Cecilie Andreassen
Høgskolelektor
Norsk/ Institutt for språk, litteratur, matematikk og tolking,

Høgskulen på Vestlandet
+47 55 58 56 21
cecilie.andreassen@hvl.no

- Vårt personvernombud: Halfdan Mellbye, på epost personvernombud@hvl.no
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Maria Hindersland

(Forsker/veileder)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Leselyst på mellomtrinnet*», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 03.06.2019

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Intervjuguide

Fase 1: Rammesetting	1. Løst prat (5 min) <ul style="list-style-type: none"> •
	2. Informasjon (5min) <p>Sier litt om temaet for samtalen, og gir ut samtykkeskjema.</p> <ul style="list-style-type: none"> •
Fase 2: Erfaringer	3. Overgangsspørsmål: (5 min) <p>Hva er din generelle oppfatning av elevers leselyst?</p> <p>Hva er det etter din oppfatning, elever leser mest av?</p> <p>Har du noen tanker om hvordan elevers leselyst utvikler/forandrer seg gjennom barneskolen?</p> <ul style="list-style-type: none"> •
Fase 3: Fokusering	4. Nøkkelspørsmål: (15 min) <p>Hva gjør skolen/du som lærer for leselysten?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvilke metoder/ strategier tror du vil kunne bidra til å fremme elevers leselyst? • • Hva slags erfaringer har du gjort deg med disse metodene/strategiene? •
Fase 4: Tilbakeblikk	5. Oppsummering (ca. 5 min) <ul style="list-style-type: none"> • Oppsummere funn • Har jeg forstått deg riktig? • Er det noe du vil legge til? •

Intervju, «Kari»

Lærer 1 har 6.trinn i norsk. Læreren har vært flere år i skolen, og har mye erfaring både på småskolen og på mellomtrinnet.

Intervjuer: Du sier at den klassen du har nå er veldig glad i å lese.

Lærer1: Ja, ikke alle, men de fleste.

I: Hva er dine erfaringer sånn generelt med leselysten blant 6.klassinger, eller på mellomtrinnet da?

L1: Det er veldig forskjellig. Det er de som elsker å lese som sluker den ene boka etter den andre. Samtidig som de forteller at når de er ferdig med en bok så er de nesten litt lei seg, og må på en måte bli i den boka litt før de kan ta en ny. Sant, og det er jo så fantastisk å høre. Til de som bare går på biblioteket og henter en ny bok, setter seg ned, reiser seg og går på biblioteket og bytter igjen fordi at, og gjør alt de kan for å slippe å lese, så det er veldig forskjellig. Men for de som har kommet over kneiken, som leser godt og det de leser gir mening, der er det veldig mange som er glad i å lese. Og så opplever jeg og at de har så masse på fritiden at den lesekvarten og den tiden vi setter av til lesing på skolen er veldig viktig, fordi at selv om de er veldig glad i å lese så er det kanskje andre ting som frister enda mer når de kommer hjem. Så de leser kanskje ikke like mye nå som de gjorde før. med alt dataspill og sånne ting som... så jeg har av og til noen jenter som sier "å kan vi ikke få lese litt til, det er så spennende", så jeg sier "ta nå boka deres med dere heim", men nei, den blir ikke lest.

I: Men er det sånn, altså, du sier at den klassen du har nå er litt unormalt glad i å lese..

L1: Ja, jeg syns det.

I: Tror du det er litt for at det har blitt en kultur for lesing i klassen, eller er det tilfeldig at disse elevene er glad i å lese og går i samme klasse?

L1: Det er nok kanskje litt kultur i klassen, og vi har snakket en del om bøker som «fanger» de, disse fantasy-bøkene som Harry Potter, og sånne, vi har hatt denne der bokslukerprisen jobbet vi masse med i høst, og snakket mye om bøkene. Og mange gav veldig uttrykk for hva de syns var kjekt og hva som var spennende. Og det er klart det smitter. Og så har det kanskje litt å si hvem det er, men det smitter litt. Og så fikk vi en del nye bøker nå på nyåret på biblioteket som de ble veldig, veldig glad i, og som de på en måte sloss om. Og gjorde avtale «når du er ferdig med den, så vil jeg ha den», og det er klart at da begynner jo andre å lure på at når de krangler sånn, så må jo bøkene være bra. Så blir de nysgjerrig. Så da smitter det litt, på en positiv måte.

I: Hva tror du det er som gjør at de har kommet seg over «kneika» på et vis?

L1: Da tenker jeg at de har blitt gode lesere, ikke sant? God leseforståelse, og at de ikke bruker masse tid på å avkode og forstå.

I: Så du føler det er det..

L1: det er jo det viktigste, for hvis du bruker masse energi på å lese og forstå, så er det jo ikke gøy å lese. Da er du ikke inni den der verdenen, da bruker du energien din på andre ting. De må på en måte komme dit.

I: er den andre metoder dere bruker for å komme over denne kneika?

L1: det går jo på å lære unger å lese, og den andre leseopplæringen. Du må lese nok hver dag, og få leseflyt og at de ikke får for vanskelige lekser. Det vi på en måte tvinger de til for at de skal lese godt. Og det begynner jo når de går i første klasse.

I: Er det noen spesielle ting du opplever de liker bedre å lese, altså som gjør at de får mer lyst til å lese?

L1: Nei, på sjette trinn ser jeg, eller hører jeg at de liker godt fantasy. Ja, mange er glad i faktabøker, gutter spesielt er glad i disse fotballbøkene selvfølgelig. Jeg skulle ønske det fantes mange kjekke bøker om Minecraft og Fortnite.. Vi kan si hva vi vil om Fortnite, men de spiller det, og hvis vi kunne lurt noen av disse guttene som ikke er glad i å lese til å lese, så hadde jeg blitt glad.

I: Kan de lese om disse spillene på nettet, eller er det mest videoer?

L1: Ja, det er videoer. De ser på andre som streamer. Men de leser jo bøker på nettet, og de har jo Lesemeister, men de er ikke så glad i det. De liker best å gå på biblioteket og holde i boka.

I: Lesemeister, går det ut på at de kan finne bøker der?

L1: Ja, så velger de bøker og leser dem på iPad eller Chromebook som de har.

I: Hvorfor tror du ikke de liker det så godt?

L1: De liker å samle seg på biblioteket, det er nå en ting. Nei jeg vet ikke, det er noe med den boka, tror jeg da, men jeg skal ikke si det sikkert. De liker helst å gå på biblioteket. Men mange sier at de har lest alle på Lesemeister.

I: er de så korte?

L1: Nei at det ikke er nok. Men de kan umulig ha kommet over alle. Men kanskje de har kommet over alle på sitt nivå. At de føler at nå er det ikke mer å hente der. Men det kommer jo nye da. Nå har det nettopp kommet inn noen nye, så de bør jo gå inn å sjekke igjen.

I: Har dere lesekvart?

L1: Ja.

I: Og hva syns elevene om det da?

L1: Ja, det er jo det de elsker. Bortsett fra én da. Som går att og frem. Men alle de andre er knyst. Og når jeg skal prøve å få oppmerksomheten deres, skrur jeg av og på lyset. Og de vil ikke snu seg, de vil bare lese mer «Å men jeg vil lese litt til». Og det syns jeg er kjekt og se. Jeg vil jo ikke avbryte de, men jeg må jo det, de kan ikke sitte og lese i 2 timer, vi har jo andre ting vi må gjøre og.

I: Ja, det kan jeg jo forstå. Det er jo kort å bare lese et kvarter, når du først har kommet inn i det.

L1: Ja, og det blir alltid 20 minutter, minst, ja.

I: Fikk du disse elevene i år?

L1: Jeg har hatt de i første, andre og tredje, så hadde jeg de ikke i to år, så fikk jeg dem igjen i år.

I: Ser du noen forskjell på leselysten fra den gang til nå?

L1: Ja, ja, ja. Noen av de elevene, altså de som ikke klarer å bestemme seg, de som bare går att og frem og ikke klarer å bestemme seg, de er litt færre. Og jeg hadde spesielt en elev, jeg husker fra tredje klasse. Han gikk att og frem og hentet bok på bok, hadde ikke bladd gjennom dem en gang, og han er nå den ivrigste, og som leser serier på serier. Og det er så tykke bøker at han kan ikke bare bla igjennom dem. Han må lese den. Han ville aldri sittet så oppslukt over lengre tid hvis ikke han var interrestert i innholdet. Så det er flere der som ja, som har gått i fra «lesing er kjedelig» til «jeg elsker lesing». Men det kan ikke, altså det slår ikke Fortnite når han kommer hjem.

I: Jeg skjønner. Men har dere brukt tid på å lære elvene det å finne bøker som de synes er interessante?

L1: Ja vi prøver å hjelpe de med det. Og vi har jo *navn bibliotekar* ute på biblioteket som er kjempe flink. Til å finne bøker, til å spørre de hva de er interessert i, til å kjøpe de inn, og til å sette de frem så de ser innbydende ut. Så, at de skal få, at vi kan ønske oss bøker sånn og sånn.

I: Ja, for dere har jo veldig fint bibliotek her.

L1: Vi har det, og vi har en del nye ting som kommer, og som de syntes er kjekt å lese. Det er ikke alltid de lettestbøkene er de gøyeste.

Intervjuer; Ja, de virker til å ofte være litt tomme på innhold.

L1: Ja, de er det. De er det. Og så blir det så enkelt språk at det blir jo.. Ja det spørs jo. Noen er jo gode der og, selvfølgelig.

I: Har du hatt 6. trinn tidligere, og hatt andre opplevelser?

L1: Når jeg har hatt mellomtrinnet før så har det vært veldig delt. Noen har likt å lese veldig godt, og noen har ikke. Så det var flere da som ikke var så glad i å lese da, tror jeg. Men de som virkelig liker å lese, de finner man jo alltid. Man ønsker jo at de skal smitte mer enn de som syns det er kjedelig.

I: Du har hatt mest første til fjerde klasse, opplever du noen forskjell på småskolen og mellomtrinnet når det kommer til leselyst?

L1: Det er mange fra første til fjerde som er veldig glad i å lese og. Mange lærer jo veldig fort å lese, noen kan det når de kommer. Og de som knekker veldig kjapt det å lese, de finner det interessant. Og de finner du langt ned i klassene og. Men vi har jo også de som strever, de som har dysleksi og andre ting som gjør at det er vanskelig å lese. Men sånn som Lesemeister, gjør at du kan få teksten opplest for deg, sånn at da er det viktig for også de små at det legges til rette for at de kan lytte til bøker, for å få leseleden uten at de må avkode det selv. For en ting er å kunne lese godt, en annen er leseleden, sant. Og den er det veldig viktig. Og der er jo Lesemeister et veldig godt hjelpemiddel.

I: Er alle bøkene der lest inn?

L1: Nei, ikke alle. Men jeg regner jo med at flere og flere bøker kommer der. Og kanskje spesielt for de små da.

I: Du sier jo at du bruker Lesemeister og lesekvart, men er det andre ting du kunne tenke de og brukt, av verktøy eller noe annet, som kunne vært med og hjulpet for å finne leseleden for barna?

L1: Nei, vi bruker jo leselekser i lesebok, så ikke alt er på skjerm, og da bruker vi Zeppelin sine, og jeg syntes at for 6.trinn så er historiene der ganske gode, og spennende. Sånn at vi går igjennom og snakker om innholdet, og historien, så er det kjekke historier som de har lyst å lese videre på. og det syns jeg er litt viktig. For terping må vi ha. I alle fall i perioder, og når de er små. Og da er det viktig at de kan glede seg og kanskje på mandagene har lyst å lese hele ukas lekse bare fordi det er spennende. Det syns jeg er viktig. Om det er andre ting jeg ønsker? Nei, vi ønsker oss jo alltid masse spennende bøker, men det får vi jo inni mellom. Men nå har det kommet noen veldig gode, disse Amuletten-bøkene innpå, det er en slags tegneserie. Og de har lister på hvem som skal ha bøkene da, og de spør hverandre «hvilken side er du på nå», og det er jo en veldig positiv greie syns jeg.

I: Ja, den samtalen dem imellom..

L1: Ja, å snakke om innholdet. Vi har vis og fortell, og da kan de egentlig vise hva de vil. Og mange har fortalt om, ikke nødvendigvis bøkene, men ting de har kjøpt eller fått, for eksempel om Harry Potter og tryllestav, og da får vi mange bokdiskusjoner. Og det hjelper jo, syns jeg.

I: Det høres jo ut som det er veldig bra miljø for lesing i klassen da.

L1: Ja, det er det, og det er jo fordi flertallet liker å lese da. Og til og med disse guttene som liker å bråke og styre litt, får de lese så blir de stille. Så det, er greit.

I: Det kan jo høres ut som om den samtalen de har dem imellom kan spille inn?

L1: Ja, ja. Jeg har noen jenter som sa at nei de var ikke så veldig glad i Harry Potter filmene, og syntes ikke det var noe særlig. Men så har de hørt noen andre, så nå er de på bok to og syntes det er veldig spennende. Og det er jo kjekt, for da har de jo på en måte fått lyst fordi de andre likte det så godt.

I: Men de som ikke syntes det er gøy å lese..

L1: Ehm, jeg har én. Han bare vandrer att og frem, og til slutt må jeg bare finne en bok til han, for han kan jo ikke tilbringe tiden på ingenting.

I: Hva tror du gjør at han ikke liker det? Er det avkodinga, eller?

L1: Han har greit lesetempo, men jeg har snakket med mor om det, og hun sier hun hadde det helt likt. Og broren er helt lik. Har ikke den leseleden. Og jeg har prøvd å spurt han, «når du leser får du ikke det der bildet inni hodet ditt» «når du har lest en kort tekst, ser du det ikke for deg».. Men «kjedelig, kjedelig, kjedelig». Det når liksom ikke inn da.

I: Klarer han ikke relatere det han leser til noe i livet, eller til seg selv?

L1: Nei, det er bare kjedelig. Han sier nå at hadde du hatt en bok om Fortnite så skulle jeg lest den. Og da tenker jeg, hvor er den boka? Det var den jeg skulle hatt. Guinness rekordbok har han lest litt i, men det blir jo mest å se på bilder, og lese litt tekst under bildet. Men det er jo bedre enn ingenting selvfølgelig. Men jeg husker broren, han heller var jaggu ikke glad i å lese. Men altså, snapper og sånt leser de jo alle. Men bøker, nei jeg vet ikke om jeg klarer å vekke det altså..

Men selvfølgelig. Vi må jo sørge for at han leser godt nok til å fungere, og til å forstå bruksanvisninger og sånt man får bruk for resten av livet.. Men, kjedelig.

I: Det er jo en del klasser som sliter med leselyst hva slags råd ville du gitt læreren i den klassen? Hvorfor tror du at denne klassen har fått leselyst?

L1: Jeg tror hun som har hatt dem disse to årene når jeg ikke har hatt dem, har gjort en kjempejobb. Og gitt de tid. Det er viktig at de får tid til å fortelle og dele, gi bokanmeldelser og alt det der. Ikke kjede de med det, men at den entusiasmen hos enkeltelever får dryppe litt på de andre. Men det er litt sånn klassesdynamikk altså, hvis det er de rette som liker å lese, ja det har litt å si. Hvis det er den som ikke er så populær som sitter der og snakker om ei bok, så er ikke det sikkert.. og det er fælt å si det. Men her er det så mange som liker å lese, sant. Ja, det er spennende. Men jeg husker når jeg hadde de på småtrinnet, de var flinke. De lærte å lese til jul nesten alle sammen. Jeg husker de hadde veldig gode resultat og kartleggingsprøver hele gjengen, veldig tidlig. Og det er klart, da får du de over den kneika, sant. Og så har du noen som henger igjen, og vi har fått totalt to dysleksidiagnoser i denne gjengen, men ikke inne hos meg. Jeg har halvparten. Så, jeg husker de var flinke. Ting går i rykk og napp. De må lære seg å lese, å avkode uten å bruke energi, før de kan..

I: Så det du sier er at det å få de over avkodingskneika, og få de til å snakke sammen i klassen om bøker, er det som er viktigst for leselysten?

L1: Ja, for hvis jeg kommer inn og snakker om en fantastisk bok jeg har lest, så er det ikke sikkert at det er så spennende. Jeg står jo der hver dag og forteller om ting som jeg synes er spennende. Men hvis barna kommer og forteller, da tror jeg det har mye å si altså. Det er liksom de du må ha med deg.

I: Så da er det bare det å få dem med seg.

L1: Ja, og høytlesing opp igjennom er veldig viktig. Og da kan man på en måte ha glede av en bok sammen. Og senere trekke frem «husker dere da vi leste om» og den historien, hvordan tror dere det gikk, også.. Ja, ha disse boksamtalene med dem.

Jeg har ikke fått til den der høytlesinga med de i år jeg, for jeg spiser bare med dem en gang i uka. Så timeplanmessig burde man kanskje tenke på det. Det er jo ofte i matpausen vi leser for dem. Jeg har jo prøvd å lese litt for de utenom, men det er vanskelig å få en rutine på.

I: Så føler du kanskje det går litt mye tid?

L1: Ja, og så vet jeg ikke helt hvor jeg skal ta det fra. Skal jeg ta det fra matten eller norsktimen? Det er det. Det kan du gjøre lettere på småtrinnet. Men jeg føler at i år er jeg veldig pressa på å komme igjennom alt.

I: Tror du de leser mer høyt på småskolen?

L1: ja, og der er kanskje den samme læreren mer, jevnlig over alle timene. Jeg har timer rundt forbi på sjetteettrinn. En dag i uka er jeg ikke i min egen klasse i det hele tatt. Og det blir ikke det samme hvis vi driver høytlesing hvor forskjellige lærere leser. Og da er det vanskelig med samtalen etterpå og, hvis jeg bare har lest et kapittel nå og da. Og da faller ting fort i fisk. Så det har jeg ikke fått til i år. Sånn er det bare. Men jaggu er de blitt lest for når de var små. Så samvittigheten, ja. Og da er det enda viktigere før de lærer å lese selv. Og det likte de veldig godt- å bli fortalt historier og sånt. Det var de glad i når de var små, det husker jeg. Unger liker det.

I: det er veldig gøy å høre hvor glad denne klassen er i å lese

L1: ja, de er litt spesielle der. Noen som er så glad i å lese som disse her, det har jeg ikke vært borti. Så det får vi håpe fortsetter. Håper det blir trenden.

I: Ja, det hadde vært topp det! Sånn som jeg oppfatter deg så er det det at de får snakket om det de leser, og at de har blitt gode lesere, altså blitt gode til å avkode, som har vært nøkkelen.

L1: Ja, for bruker du energi på avkoding, så har du nok med det. Og da er det jo viktig at de som strever med det får lytte for å få leseleden. Jeg har prøvd det med han ene, «du kan få lytte, høre på lydbok. Jeg kan finne Harry Potter på lydbok for deg», men han sier bare «Gidd'kje». «Da kommer de der ekle stemmene,» sier han «høres ut som om de kjeder seg når de leser». Ja, han sier det. Ja, men han Bugge Høverstad, han som leser Harry Potter, han har ikke kjedelig stemme, så jeg vet ikke.

I: Tror du han kan oppfatte det som et nederlag at han må sitte og lytte? At det kan spille inn?

L1: Nei, for det er flere som alltid sitter og bruker Lesemeister, og får ting opplest, så jeg tror ikke det. Pluss det er noen som hører på musikk, så jeg tror ikke det at om han hører på det, det han gjør, det kan han fint skjule. Så jeg tror ikke han tenker på det, pluss at han er en gutt som er så trygg på seg selv, at jeg tror ikke han tenker på det. Jeg tror ikke han hadde brydd seg. Han er bare ikke glad i å lese. Og det er jo synd, man er jo glad i å lese selv. Han går jo glipp av noe. Men moren sa det selv, jeg tror ikke det er noe å gjøre. Hun var helt lik selv. Likte ikke å lese. Leser knapt nettavisen. Hun hører de gjerne, og ser på dem, men leser de ikke. Og han har ikke dysleksi, det er ikke slike sperrer. Det er bare kjedelig.

I: Tusen takk for alt du har delt. Er det noe mer du vil legge til?

L1: Nei, bare at som lærer må man alltid tenke og prioritere, skal elevene bli flinke til å lese, eller skal vi øke leselysten? Og da er det kanskje ikke å lese selv man skal. For da er det gjerne historien som skal komme frem. Og det må vi være flinke til fra en tidlig alder. Og det er ikke nødvendigvis en selv som skal lese, høytlesing er kjempeviktig.

Transkripsjon 2, «Lene»

Lærer 2 har flere års erfaring i småskolen. Hun er nå kontaktlærer for tjuetre elever på tredje trinn. Læreren har vært kontaktlærer for dette trinnet siden de begynte i første klasse.

I: Hva er din generelle oppfatning av leselysten i klassen?

L2: Ehm. De er i grunnen veldig motivert for lesing. De, ehm, vi leser jo et kvarter hver morgen. Det er det første vi gjør når de kommer inn om morgenen. Da tar de hylleboka, så leser vi i femten minutt. Og hvis det er en dag vi ikke har tid til det, så blir de litt sure. For de liker det. Men jeg ser jo at det er veldig variasjon på hva de leser. Gutter velger mye tegneserier og faktabøker, og ser de velger veldig fort å bla og ser på bilder.

I: Hvis dere ser at de kun blar og ser på bilder, hvordan reagerer dere?

L2: det som jeg gjorde når de begynte i første klasse, da hadde vi disse her lettlestbøkene med lite, enkel tekst, Kaleido og bokbussen og disse tingene.. så hadde vi sånn.. så lagte vi, noen av disse har sånn maler på der hvor du på en måte kan krysse av på det de har lest. De begynte først å skrive smilefjes på om de likte dem og sånt. Etter hvert så skreiv de helt kort om de likte det og sånt. Men det var jo litt sånn målrettet i leseopplæringa og, for du ville sikre at de leste bøkene. For jeg ser jo at det er veldig vanskelig å gå rundt å få til alle at de skal lese. Også på biblioteket, mange kan sitte i sofaen og kose seg med å lese, men mange, mye av de samme, og det er ofte gutter, som liker å se i sånne «letebøker» to og to, lese faktabøker, peke på fotballspillere og dinosaurer og.. ja. Mens.. dette er jo veldig generelt da, det er jo mange gutter som liker å lese, men at kanskje jenter fordyper seg i tekst litt fortere.

I: Biblioteket deres, er det fint? Og godt utstyrt?

L2: Det vil jeg si. Det er koselig innredet, med fine ting på veggene. Vi lager påskekok og julekok, og pynter litt ekstra. Det er sofaer de kan sitte i, og de kan sitte litt spredt, lesegrupper, og.. ja godt utvalg vil jeg si, de er gode å kjøpe nye bøker. Og de presenterer ofte inspektøren, eller bibliotekaren på morgenmøtene, slik at vi kjenner til bøkene når de kommer.

I: Har dere egen bibliotekar?

L2: Før hadde vi det, men så ble hun pensjonist, så ansatte de ikke ny. Så nå har inspektøren ansvar på biblioteket, som en del av hans stilling.

I: Er det mye fokus på leselyst, og ikke bare leseopplæring?

L2: Ja, hvert år har vi sånn leselystprosjekt på tre uker. I januar og februar, rundt der. Og da er det forfattere på besøk, vi drar på biblioteksbesøk i *sentrum*, og de forteller litt de som jobber der. Vi har forskjellige former for bokorm som er blitt hengt opp i klasserommet. Og noen år har vi hatt sånn felles for hele skolen at vi henger opp lange remser med den bokormen helt fra klasserommet, og mot biblioteket i gangene, fra alle klasserommene, sånn at de møtes i biblioteket. Så har vi det som kalles lesedrops, som er at de leser, og så sitter personalet og ledelsen nedi en stor hall, så må elevene gå ned å få lesedrops, og fortelle om det de har lest til de som sitter der.

I: Syns de det er gøy?

L2: Ja, de syns det er veldig gøy. Og så har lærerne sånn kickoff før prosjektet hvor vi går sammen, så velger vi ei bok, så dramatiserer vi og kler oss ut, og viser litt bøker og..

I: er dette en del av et prosjekt andre skoler og er med på, eller?

L2: nei, det er bare noe skolen vår har bestemt at vi skal gjøre. Så er det litt varierende år til år og.. så lager noen litt ekstra. Nå var det jo noen som hadde laget sånn krim, de lagte krimmysterier, en lærer som lå bak pulten slått ut og.. de skulle finne ut hva som hadde skjedd.. de gjorde veldig mye ut av det. Så det er litt opp til hver enkelt hvor mye de vil gjøre, men så er det noen faste ting som alle gjør.

I: Til vanlig, utenom disse ukene, snakker dere sammen i personalet om leselyst da?

L2: Eh.. jeg må jo si at vi snakker mye om lesing i alle fag, men det er jo mer faglig. Men som sagt så prøver vi jo å legge inn lesing hver dag, og høytlesing i maten og sånn litt.

I: Hvilke bøker har dere da?

L2: alt mulig, det er litt sånn hva de er opptatt av egentlig. Og har vi et prosjekt om Anne Cath. Vestly, så leser vi jo det. Men, det er jo mye disse litt nyere bøkene.. det er noen serier, hva er det de heter.. Rampete Robin er jo alltid gøy, men det er en sånn nyere mysterie- serie.. hva er det den heter...?

I: Er det den av Jørn Lier Horst?

L2: Ja, det er det. Så det er jo litt sånn de er opptatt av. Det er vanskelig for dem å lese de selv, så de passer best for høytlesing, men vi bruker jo litt forskjellige. Men utfordringen er jo, det henger jo i hop. De svake leserne som vegrer seg for å lese så mye.

I: Vegrer de seg på grunn av avkodinga, eller er det forståelsen?

L2: Ja, det er jo avkodinga, de som ikke har det systematisert, de som må stave mye ord. De får lite ut av det. Og når de kommer i tredje klasse for eksempel, så kan man jo gi de lettlestbøker, men det er ikke interessant. Så på en måte går bøkene i fra deres lesenivå, for det som fenger de innholdsmessig.

I: Har de tilgang til lydbøker?

L2: Ja, de har jo det. Og hvis ikke jeg gidder å lese høyt, så setter jeg på en lydbok.

I: ja, så da er det mer felleslytting?

L2: Men jeg ser jo at de elevene.. de låner gjerne lydbøker på biblioteket.

I: Har de mulighet til å høre på disse i klasserommet?

L2: De tar de med hjem.

I: Ja.

L2: Men, det er jo vanskelig med den leselysten, for hvis du på en måte ikke er så god i å lese, så er det ikke noe gøy. Hvis du føler det koster deg veldig mye anstrengelse. Og det har vi jo langt opp i klassene. Du har jo elever i sjuende klasse som syns det er tungt å lese ei side, og det er klart, da velger ikke du å sette deg ned med ei bok når du kan gjøre det de vil.

I: Er det andre ting dere gjør fast for å hjelpe de som strever.

L2: Vi har jo lesekurs og sånt, men det er jo mer teknisk. Men jeg tror veldig tidlig at mange barn velger det vekk, for de får lite mestring på det, og ikke får noe ut av det. Og da er det jo vanskelig å ta det opp igjen. Da må de nesten ha en ny oppdagelse av det på ett eller annet tidspunkt. Så hvis du da ikke velger å prøve.

I: Studier viser at elever syns det er gøy å lese i fjerdeklasse, men kjedelig i åttende, hva tror du dette kommer av?

L2: jeg tenker jo at de som ikke syns det er gøy å lese, de har det fortsatt gøy når de kan sitte å bla i ei faktabok, og lete på bilder, lete etter forvunnede ting i bildene.. det gir de noe. Men når du da sitter med ei bok uten bilder, og skal gå inn i ei tekst. Du må på en måte gå dypere inn i det, og det krever mer konsentrasjon og ja.. men altså, jeg skjønner jo veldig godt at ikke alle liker samme type bøker. Jeg er en mer tenkende og filosoferende person enn for eksempel sønnen min, og han ville jo aldri lest de bøkene jeg leser. Han liker mer faktabøker, bøker som jeg ikke syns er så interessante. Så jeg tror jo det er forskjellig. Men kanskje barna er for små til å finne de bøkene de syns er gøy. Og kanskje de ikke får nok hjelp til å finne de bøkene. Kanskje har de ikke funnet ut hva de liker enda..

I: Hvordan tror du de kan lære seg å finne de riktige bøkene?

L2: Nei, det er vanskelig. Man kan jo ikke bare lese om dinosaur i sju år heller, det er jo noen som bare er helt dinosaur.

L2: Jeg tror jo leselyst, kan gå litt opp og ned i livet. Jeg tror jo ikke det er så veldig mange 16- 17 åringer som sitter og leser masse..

I: I lesekvart, får de velge bøkene selv?

L2: Ja, de låner på biblioteket. Så prøver jeg jo å hjelpe dem. Men det er ikke godt å tilpasse, når du er alene lærer for 23 elever. For du må liksom vise de ti stykk, før de finner en som de liker.

I: Snakker dere om bøkene dere leser sammen? Har dere samtaler rundt det dere har lest etterpå?

L2: Ja, det har vi. Og så har vi og i bibliotektida, får de lov å presentere de bøkene de har lest til andre. Ja hvis de har noen gode noen de har lest. Og, da er jo, da blir jo de bøkene kjempe populære, så da blir det kjempe lang kø på dem.

I: Så det er en smitteeffekt?

L2: Ja, det er det. Vi kan ikke få gjøre det nok, for alle vil vise sin bok. Det er kø. For jeg rekker jo ikke ta mer enn en fire-fem stykk hver bibliotektime.

L2: Min klasse er jo med på et nasjonalt leseprosjekt. Men nå måtte de legge det ned nå når den nye lærenormen kom, nei, ja. For nå måtte de gjør om når det ble 16 elever per lærer, hele forskningsgrunnlaget ble jo ødelagt, så de måtte avslutte hele prosjektet, for egentlig skulle de måle i fire år, så ble det bare to.

I: Det er jo kjedelig da.

L2: Mhm.. så gikk de rundt å måle, tok tester på dem to ganger i året. For å se hvordan de utviklet seg. Men det var jo mer leseteknisk da. Men det var jo en del leselyst i det og da, for det henger jo i hop. Med veiledet lesing og.

I: Det høres jo ut som om skolen er opptatt av leselyst.

L2: Ja, det er de. Det er fokus på det.

I: Er det nå noe mer du ønsker å legge til?

L2: Men jeg tror jo og at vi må akseptere, at det er noen som ikke er interessert i å lese. Sånn er det jo med alle ting. Det er ikke alle som har lyst til å sette seg ned med ei bok. Det er ikke alle som har lyst til å sykle. Det er ikke alle som har lyst til å gå ut i båt. Sånn er det bare. Jeg tenker litt det, at vi er forskjellige. Men jeg tenker at det er viktig at de mestrer lesinga, for de trenger den på mange andre måter i det skoleløpet som de skal i. Det må ikke føles så tungt å lese, men det går jo på mer teknisk.

Intervju, lærer 3, «Janne»

Lærer 3 er lærer på syvende trinn, og har hatt denne klassen siden de gikk i femte klasse.

I: Hva er din generelle oppfatning av elevene dine sin leselyst?

L3: Varierende. Noen er glad i å lese, men noen er ikke glad i å lese.

I: De som ikke er glad i å lese, hva oppfatter du som grunnen til at de ikke er glad i å lese.

L3: Stort sett så er det vel kanskje de som strever med motivasjon sånn generelt, egentlig.. for å lære ting. Å være på skolen. Altså de tre som strever mest med å lese i lesekvart, er nok de tre som er minst motiverte for å gå på skolen.

I: ehm.. Men, hvorfor er de umotiverte for skolen?

L3: ehm. Ehm...

I: Har det noe med lesing å gjøre?

L3: En av dem som jeg har, strever litt med lesing, ja. En av dem tre som ikke liker å lese. De to andre er nok bare veldig sånn umotiverte. Ehm, ehm.. Han ene er veldig glad i traktorer og lastebiler, nei gravemaskiner, spesielt han ene, altså, han har ikke interesse for så mye annet. Men han som jeg sier strever litt med å lese, ehm, hvis du først finner boka til han, så kan han bli helt oppslukt. Men skolebiblioteket har han gitt opp. Der mener han det ikke er flere gøy bøger å lese.

I: mm.. Men er det veldig lite bøker på skolebiblioteket?

L3: Det er nok litt lite nye bøker. Men han her da, han liker best å lese bøker der det er mye bilder. Så litt sånn tegneserieaktige bøker er de som interesserer han. Kanskje fordi det er lite tekst, mye bilder, for han er veldig visuell, sånn generelt i læring er han veldig visuell.

I: Så, biblioteket, er det noen som har ansvar for biblioteket?

L3: Ja, det er det. Men det er nok litt lite penger på skolen. Men biblioteket er egentlig fint, men jeg tror det er litt lite nye bøker, slik jeg oppfatter det.

I: Hvis det kommer nye bøker, får dere beskjed om det?

L3: Nei. Men derfor har vi tatt med oss et par av disse elevene på biblioteket i * Folkebiblioteket*, og det har vært motiverende for han, for da har han funnet noen bøker som.. Så det handler nok mye om, for alle disse elevene, så handler det nok også om å finne bøker de liker å lese, men de er nokså sære på det. Og alle de tre liker nok bøker som er litt lettlest, med bilder og... at det er litt action i de likevel.

I: De andre elevene da, hva er det de leser mest av? Er det noe som går igjen i klassen?

L3: Ja, ganske individuelt egentlig. Noen er mest glad i å lese faktabøker, mens noen vil helst lese skjønnlitterære ganske store, tjuke bøker. Ehm.. det er ikke noen sånn spesielle serier egentlig.

I: Har du noen tanker om hvordan elevenes leselyst har forandret seg, eller utviklet seg gjennom de tre årene du har hatt dem?

L3: Det har nok dabbet litt av. De var nok gladere i lesekvarten tidligere.

I: Hva tror du kan ha gjort det?

L3: jeg opplever kanskje at generelt sånn, etter jul i alle fall, at motivasjonen er lavere generelt kanskje. Sjuende, kanskje i sjuende fordi de er klare for noe nytt. De er litt sånn, jeg vet ikke. Men det er jo noen som liker det veldig godt, men sånn generelt har det nok blitt lavere ja.

I: Du nevner lesekvart, ehm, har de hatt dette gjennom alle tre årene?

L3: mhm.

I: Ja, og det har dere hver dag? Er det til faste tidspunkt, eller?

L3: Ja, hver dag. Nei egentlig ikke, som regel så er det etter første eller andre time. Og da varer det 15 til 20 minutt. Men jeg kan si at det kullet jeg hadde før, de var aldri noe problem å få til å lese i lesekvart.

I: Nei, hva er grunnen til den forskjellen tror du?

L3: nei, altså, i den gruppa jeg har nå er det et par utfordrende elever. De skaper uro, og kanskje påvirker det de andre elevene og. Alle får kanskje ikke nok konsentrasjon.

I: så.. ja.. Har skolen noen tiltak for å øke leselysten?

L3: akkurat nå så har vi det litt på agendaen. Litt sånn gutter og lesing og.. Det har vært litt sånn at vi har sittet og.. vi har snakket litt om det er sånn. Men egentlig tror jeg ikke det var så mange som oppfattet det slik at guttene var så mye mindre interessert i lesing enn jentene.

I: Men er det noen tiltak eller metoder dere har snakket om å ta i bruk i forbindelse med dette?

L3: Vi har snakket litt om sånn lesecafe. Og jeg vet at de har begynt med det i den andre klassen. Og da har de cafe, liksom, hvor de anbefaler bøker for hverandre. Og det oppleves som positivt.

I: På hvilken måte da?

L3: nei, de blir engasjerte. De syntes det er gøy å fortelle om bøkene de hadde lest, og det var elever som «å den har jeg lyst å lese». Så det var inspirerende. Når de muntlig fikk.. ellers så har vi gjort bokanmeldelser, men det blir ikke det samme. Da er det ikke sånn at de forteller med glød og iver.

I: Er det sånn at de skriver bokanmeldelsene da? Og så er det noen som leser?

L3: Njaa, de skriver, men så er det kanskje ikke noen særlig som leser. Læreren bare, kanskje. De har hengt opp noen bokanmeldelser av og til, men jeg tror ikke det er noen av elevene som leser dem noe særlig..

I: Under lesekvart, er det slik at de interesserer seg for hverandre sine bøker, eller er de mest opptatt av sitt eget?

L3: På lesekvarten så er de mest opptatt av sitt eget. Hvis de er opptatt av noen andre sitt, så er det fordi noen har noe gøy, sånn faktabøker, som de snur seg og peker på og viser til hverandre.

I: Utenom bokkafeen, er det andre ting som dere har brukt, eller gjort for å øke leselysten?

L3: Nei, jeg tenker jo for disse her at vi har tatt de med ned på folkebiblioteket. Så er det ei som har tatt med en gjeng. Eller så.. ja så vi prøver jo egentlig bare å finne de sjangrene som passe, for de som ikke klarer å finne selv.

I: Er dette noe dere bruker mye tid på?

L3: Egentlig så har vi bibliotekaren på trinnet som støttelærer, så vi bruker henne av og til, så hvis hun er der en time vi har lesekvart, eller at hun er ledig, så er det hun som følger dem på biblioteket.

I: Har hun utdanningen innenfor..?

L3: Ja, hun har bibliotekarutdanning.

I: Føler du at det hjelper?

L3: Ja, det avlaster jo meg. For jeg hadde ikke hatt mulighet til å gå fra klassen for å hjelpe han. Så det er klart, når de to finner bøker i sammen, så har vi kanskje noen uker etter det at han er interessert i å lese.

I: Ja, så da klarer hun å finne noen bøker?

L3: Ja, hun har klart det når de går ned på biblioteket?

I: Men da må de ned på folkebiblioteket, og ikke skolebiblioteket?

L3: Tidligere så fant han jo noen på skolebiblioteket, men når de var lest ut så ble det ikke noe mer. Så nå er det jo sånn at hvis ikke han har noe han leser, så er det kjempeutfordrende å få han til å lese.

I: Men er dette han samme som egentlig strever med å lese?

L3: Ja, han strever. Men han som bare ikke er interessert blir og med ned, og det gjør det jo litt lettere å finne noe for han og. Så leser de mye Donald, disse. Ja, kanskje ikke hans om strever, han leser ikke så mye Donald. Men de to andre som ikke liker lesing gjør. Egentlig så har jeg ei jente som heller ikke liker lesekvart. Men hun leser mye faktabøker, hun er ikke glad i å lese skjønnlitterært.

I: Har du spurt dem hvorfor de ikke liker det?

L3: Nei, for de har vel aldri sagt at de ikke liker skjønnlitterært, men jeg ser jo at det er det de velger. For eksempel han ene som ikke liker å lese, han velger og sånn, litt sånn korte bøker når han ikke finner noe.

I: Så det du føler ødelegger mest for lesingen deres, er egentlig det å finne er bok som fenger dem?

L3: Ja, det er det nok. Jeg tror nok det, for hvis de finner noe som virkelig fenger dem, så..

I: Vil du si det er kultur for lesing på trinnet?

L3: den andre klassen på trinnet, er veldig glad i å lese. Det er mange der som, de kan ikke få lagt boka vekk. Så det er nok større kultur for lesing der. De er gladere i å lese. Men jeg tror det har mye med at vi har disse elevene, i den ene klassen så har vi de to som ikke er interessert, som klager på lesekvarten. D er jo to uromakere, så de forstyrrer hverandre, altså de er veldig der, veldig mye. Så i begynnelsen av hver time, uansett hva det er, så tar det litt tid for å få de på plass. De liksom, ja. De... DE to strever med at de er i samme klasse, for å si det sånn. Men det er ikke sånn for tredje mann, der går det på å finne noe som han liker. Og for hun jenta og, der går det på Guinness rekordbok,

faktabøker, sånne ting. Det er det som interesserer henne. Ikke så skolemotivert generelt kanskje. Men hun er ikke noe dårlig leser. Kanskje litt svak forståelse.

I: Hvordan da?

L3: Hun skårer kanskje litt dårlig på det å få med seg de hun leser. Men hva det går på, om det er interesse eller.. for det er veldig varierende på henne egentlig. Om hun av og til bare skummer igjennom og ikke får med seg innholdet, at interessen er så liten, eller om det er... Men den andre klassen de elsker å lese, de setter seg i kroker rundt om i klasserommet, og legger seg ned og koser seg med bøkene. Det kan vi ikke gjøre i den andre klassen, for da blir det alt for løse rammer for dem. Da blir det enda vanskeligere å få til.

I: Skjønner.. så lesing blir på en måte litt mer..

L3: Koselig kanskje. For de andre.

I: mm.. ja.. Men har dere noe prosjekter på skolen? Sånn i forhold til leselyst?

L: Ja, vi har en på hvert trinn en gang i året. I år hadde vi en type der vi fikk nye bøker.. og så skulle de skrive anmeldelser på en blogg. Det var et prosjekt utenfra liksom.. eh.. det var i fjor. Det var i fjor vi hadde det prosjektet! Og elevene syntes det var veldig gøy. De var veldig engasjerte og likte at det var nye, spennende bøker. Så hang det plakater rundt om i klasserommet, så var det en kåring om, ja, noe om anmeldelsene.

I: Syns de anmeldelsene var gøy å skrive?

L3: ja, de syns det var veldig gøy.

I: Ja, eh.. er det noe mer du ønsker å legge til?

L3: Nei, men jeg tror jo liksom sånn som denne kafeen er veldig bra for den andre klassen. Igjen, så er det slik at det vil bli veldig utfordrende i den ene klassen, men vi skal prøve å få det til. Men sånne ting kan bli veldig utfordrende. Sånn å skulle sette seg i en ring og.. veldig utfordrende for de elevene i den ene klassen. Blir fort mye tull enn noe annet. Og det er jo veldig synd, for det er jo mange som synes det er veldig gøy å lese, og som hadde likt kjempe godt å kunne dele sine leseerfaringer.

I: Mhm.. det er jo utfordrende da. Kjedelig.